

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดกรุงเทพมหานคร

นางสาวสุภัทสร สุริยะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสยาม ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยสยาม

**The Operation of Student Support System of the Opportunity Expanded
School under the auspices of Bangkok Metropolitan Administration**

Miss Supassorn Suriya

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master
of Education in Educational Administration and Leadership Graduate School**

Siam University Academic Year 2019

Copyright of Siam University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส
 สังกัดกรุงเทพมหานคร
 नामผู้วิจัย นางสาวสุภัทสร สุริยะ
 อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.นลินี สุดเสวศ ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
และผู้นำทางการศึกษา

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือดรีหึงสุภัทรา เอื้อวงศ์)
ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือตรีหญิงสุภัทรา เอื้อวงศ์)

พล.รณ วิเศษศิริ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรชอค)

๔๖๕๖ ๖๖๖/๖๖๖๖ กรรมการที่ปรึกษาหลัก
(คร.นลินี สุตเสวต)

วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2563

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดกรุงเทพมหานคร
โดย : นางสาวสุภัทสร สุริยะ
ชื่อปริญญาบัตร : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : การบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....
.....

(ดร.นลินี สุกเสวด)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร และ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูสังกัดในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t -test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และด้านที่มีข้อเสนอน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ตามขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่าไม่แตกต่าง

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

Title : The Operation of Student Support System of the Opportunity Expanded School under the auspices of Bangkok Metropolitan Administration

Researcher : Miss Supassorn Suriya

Degree : Master of Education

Major Field : Educational Administration and Leadership

Research Advisor

Nalinee S.

(Nalinee Sutsavade., Ph.D)

The objectives of this research were 1. to study the operation of the care system to support students in the opportunity school under Bangkok Metropolis, 2. to compare opinions of administrators and teachers that classified by school size which was operated the system to help students in schools expanding educational opportunities under Bangkok Metropolis. The sampling were 160 administrators and teachers in schools. Questionnaires were applied for collecting data. Moreover, distribution of frequency, percentage, mean, standard deviation, t – test, and analysis of variance (ANOVA) were applied for statistical analysis.

The results of the research were as follows: the operation according to the student support system of the Opportunity Expansion School under the Bangkok Metropolitan Administration was at a high level in all aspects. Student screening was needed the highest followed by knowing each student individually and student promotion and development, prevention and student support respectively. However, the least agreed aspect was student transfer. Comparison between the opinions of the school administrators and the size-of the school on the operation of the student support system found that there was no differences.

Key words: School support system, Opportunity Expansion School

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี จากความกรุณาของ ดร.นลินี สุตเสวต อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.พลเรือตรีหญิงสุภัทรา เอื้อวงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ คำปรึกษาและข้อแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ เพื่อให้การวิจัย มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสมบูรณ์ของแบบประเมิน รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือ ในการวิจัยให้มีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยาย โอกาส กรุงเทพมหานคร ที่สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทั่วไป และเป็นประโยชน์ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

สุภัตสร สุริยะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	4
1.3 สมมุติฐานการวิจัย	4
1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
1.7 นิยามศัพท์	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	8
2.2 ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาส	35
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

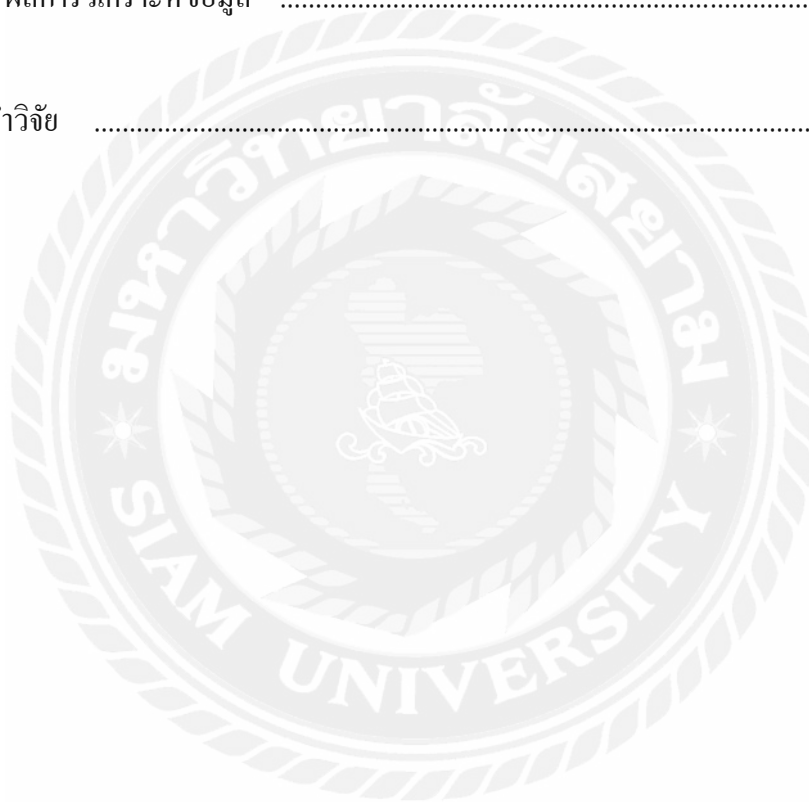
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	58
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4.2 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	60
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส	62
ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครู และขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	68
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	70
5.2 อภิปรายผล	74
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	78
5.4 ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป	79
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	88
ข หนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	90
ค ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ	94

สารบัญ (ต่อ)

ง การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	97
จ เครื่องมือ แบบสอบถาม	99
ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย	105
ช ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107
ประวัติผู้ทำวิจัย	117

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางจำนวนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่แบ่งตามขนาด	39
2. จำนวนและคำร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	60
3. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร	62
4. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แยกตามรายชื่อ	63
5. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครด้านการคัดกรองนักเรียน แยกตามรายชื่อ	64
6. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แยกตามรายชื่อ	65
7. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน แยกตามรายชื่อ	66
8. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการส่งต่อนักเรียน แยกตามรายชื่อ..	67
9. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อการดำเนิน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน	68

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
10. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่สังกัดสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน	69

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
กรอบแนวความคิดการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือ	
นักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	5
ประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนกรมสุขภาพจิต	
กระทรวงสาธารณสุข	23

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (มาตราที่ 6) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมาตรา 22 มีแนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ รวมทั้งมาตรา 23(5) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย

เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารแบบไร้พรมแดน ก่อให้เกิดการ หลั่งไหลแลกเปลี่ยนของวัฒนธรรมทั่วโลก ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีการรับรู้ ความคิด เจตคติ และพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคมก็มีมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดในหมู่นักเรียนนักศึกษา ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่นที่นิยมความฟุ่มเฟือยและไม่เหมาะสม ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ทั้งในด้านการมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุที่เร็วขึ้น ปัญหาการพนัน ปัญหาการก่ออาชญากรรม ที่เกิดจากการควบคุมตัวเองไม่ได้จากฤทธิ์ของยาเสพติด ส่วนกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ส่งผลต่อความสงบสุขของสังคม ซึ่งส่งผลต่อสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงซึ่งครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหายอย่างเร่งด่วน และจากบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีคุณภาพ ตามศักยภาพ โดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา (มธุริน แผลงจันทิก, 2554, หน้า 9) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มี คุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็น สุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา

นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นก็เป็นสิ่งสำคัญ ประการหนึ่งของการพัฒนา ดังนั้น ความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียนเพื่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคมต่อไป (เพ็ญศรี นิติยา, 2551, หน้า 12)

ในส่วนของการศึกษาศึกษากรุงเทพมหานคร ที่รับผิดชอบในการจัดการขั้นพื้นฐานจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนเรียนร่วม (เด็กพิเศษ) มีโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล จนถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 430 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวน 109 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 9 โรงเรียน เปิดสอนเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 โรงเรียน และโรงเรียนที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) จำนวน 121 โรงเรียน (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2561) โดยให้ความสำคัญทั้งด้านวิชาการและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถสำเร็จการศึกษาและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยได้จัดทำมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน (Road Map) ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร จัดให้มีมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมกำกับดูแลตรวจสอบและประเมินผลและการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบันและสนองตอบนโยบายของรัฐบาลและมุ่งให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดกรุงเทพมหานครสามารถดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพที่ชัดเจน ซึ่งผลการดำเนินงานสุขภาวะทางใจของโรงเรียนในเขตกรุงเทพในปี 2561 พบว่า ผลการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสำนักงานเขตประเวศ (อ้างอิงฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตประเวศ เช่น การรายงานผลการดำเนินงานสุขภาวะทางใจของนักเรียน ปี พ.ศ 2561) ตามโครงการสุขภาวะทางใจของนักเรียน ในด้านการประเมินผล 4 ด้านประกอบด้วย 1. ด้านพฤติกรรมอารมณ์ 2. ด้านความประพฤติ 3. พฤติกรรมไม่อยู่นิ่งสมาธิสั้น และ 4. การสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียน จากผลการประเมินสุขภาวะทางใจของนักเรียน พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเสี่ยงและมีปัญหาในหลายด้านๆ มีนักเรียนจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและทางอ้อม จากปัญหาดังกล่าว และจากการสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและการเยี่ยมบ้านนักเรียน ยังพบว่ามีข้อมูลปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว บิดามารดาหย่าร้าง แยกกันอยู่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ บิดามารดาอยู่ต่างจังหวัด

นักเรียนต้องอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรืออยู่กับตามลำพัง สภาพปัญหาดังกล่าว อาจส่งผลให้นักเรียนเหล่านี้ถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีได้ เช่น การใช้สารเสพติดหรือไปเที่ยวเตร่ มั่วสุม พฤติกรรมอาจคล้อยตามได้ง่าย จากข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เช่น ในด้านการวางแผนบริหารจัดการ งบประมาณของโรงเรียน รวมไปถึงงานบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจอันสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เป็นภาระงานที่ยากและต้องดำเนิน การอย่างรอบคอบ เพราะมีผลกระทบต่อผู้เรียนโดยตรง ถ้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนจนจบหลักสูตร ลดภาระการออกกลางคัน ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนต่อไป โดยกำหนดให้โรงเรียนต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนการป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่มีนโยบายให้ทุกโรงเรียนดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นระบบอย่างเห็นเป็นรูปธรรมและให้มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และเหตุผลความสำคัญ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจากการศึกษาระดับประถมและมัธยมโดยตรง คือ โรงเรียนขยายโอกาสจะสอนนักเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้มีนักเรียนที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ อายุ พัฒนาการ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม รวมถึงฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกันไป อาจจะส่งผลต่อ พฤติกรรม การเรียนรู้ การปรับตัว การใช้ชีวิต และการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน ดังนั้น ระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญใน การที่จะช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ แต่จากสภาพปัญหาของนักเรียนที่ยังพบ เกี่ยวกับ ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ปัญหายาเสพติดในนักเรียนที่ เป็นกลุ่มเสี่ยง ปัญหาทางด้านการเรียนที่นักเรียนต้องออกกลางคัน และปัญหาอื่น ๆ

จากข้อมูลและสภาพปัญหาของโรงเรียนขยายโอกาส ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่ต้องดูแลจำนวนมากว่า 116,042 คน และบริบทของ โรงเรียนขยายโอกาสที่มีกลุ่มนักเรียน ทั้งที่เป็นนักเรียนอนุบาล นักเรียนประถมและนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ร่วมกัน จะมีแนวทางในการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อจะได้ทราบข้อมูลด้านการดำเนินงานในระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัย จะนำมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดูแลนักเรียนเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่จะได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมุติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และตามขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรุงเทพมหานคร กำหนดไว้) ประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน
4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 103 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เกรจีซีและมอร์แกน ในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 โรงเรียน ทำการสุ่มโดย พิจารณาตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน

3. ขอบเขตเวลา ช่วงปีการศึกษา 2562

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตำแหน่ง

- ผู้บริหาร
- ครู

ขนาดของโรงเรียน

- ใหญ่
- กลาง
- เล็ก

ตัวแปรตาม

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน
4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือ นักเรียน
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

นิยามศัพท์

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของสถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครูรวมทั้งการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะประกอบด้วย 1.ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4. ด้านการป้องกันและการแก้ไข 5. ด้านการส่งต่อ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การได้รู้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่ทำให้เข้าใจตัวนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวของนักเรียนได้

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองเพื่อจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนจะมีน้อยลง ซึ่งมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ บางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยมีการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา มีการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติได้ และมีการพัฒนาพฤติกรรมให้ดีขึ้นกว่าเดิมและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

1.4 ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดูแลนักเรียนซึ่งครูที่ปรึกษาให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด มีวิธีการช่วยเหลือ ซึ่งหากเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้กลายเป็นกลุ่มมีปัญหา ส่วนกลุ่มมีปัญหาก็ต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหายอย่างเร่งด่วน โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนทั้งสองกลุ่มจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือและครูที่ปรึกษาได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยวิธีการต่าง ๆ แล้ว แต่นักเรียนพฤติกรรมไม่ดีขึ้น จึงต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาคนใดคนหนึ่งนั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข การส่งต่อนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก

โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3) ปัจจุบันมีจำนวน 103 โรงเรียน ซึ่งมีการแบ่งขนาดโรงเรียนโดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1 – 400 คน โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401-800 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 800 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร และจะได้้นำข้อมูลจากการวิจัยไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อมูลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในส่วน of โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร และสถานศึกษาอื่น เพื่อให้การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นฐานความรู้ในการทำ กรอบแนวคิด ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาส
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2550) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงาน อย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือ บุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา ตลอดจน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัย จากสารเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 6) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและการแก้ไข ปัญหาให้แก่ นักเรียนเพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นวิกฤติทั้งปวง

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 7) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมีแผนในการปรับปรุงและพัฒนาตนรวมทั้งครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 5) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ในการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนจากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นนั้น

นันทรัตน์ เกื้อหนุน (2553) ได้สรุปไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อย่างมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 :132) ให้ความหมายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทุกคนมีส่วนร่วม และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ให้แก่นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

สรุประบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของสถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครูรวมทั้งการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2.1.2 ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 1 - 3) ได้กำหนดความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นการพัฒนาให้นักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรมและจริยธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม ให้นักเรียนเป็นคนดีคนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นความจำเป็นในการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง การมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งสำคัญโดยดำเนินการควบคู่ไปกับระบบการจัดการเรียนการสอน

กระทรวงสาธารณสุข (2552 : 20 - 24) ได้กำหนดความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากสภาพปัญหาต่าง ๆ จึงได้มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทางด้านการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียน ด้านการป้องกันมิให้เกิดปัญหาหรือลุกลามมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยงและสามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนในเบื้องต้นได้ โดยให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ซึ่งแสดงถึงการทำงานที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน ด้วยเหตุนี้การดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการที่เป็นไปตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งให้ทั้งนักเรียน บุคลากร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ นักเรียน รวมทั้งกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตรวจสอบได้เป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้อธิบายถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่มีความสุขผ่านกระบวนการทางการศึกษา และการส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบทางเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของยาเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ต่อครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่ดีส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยความเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น จะต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและมีข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนทุกด้าน เช่น ด้านการเรียน ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว เป็นต้น โดยข้อมูลดังกล่าวอาจได้มาจากวิธีการและเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อที่จะนำข้อมูลของนักเรียนนั้นมาเป็นข้อมูลของนักเรียนนั้นมาเป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักเรียนในกลุ่มต่าง ๆ ให้ตรงกับปัญหา และเป็นการร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง หลังจากที่ได้ข้อมูลนักเรียนในด้านต่าง ๆ แล้ว ต้องนำข้อมูลทั้งหมดเหล่านั้นมาบูรณาการเพื่อการรู้จัก และเข้าใจนักเรียนแต่ละบุคคลอย่างละเอียดรอบด้าน รวมทั้งเพื่อการจัดกลุ่มและคัดกรองนักเรียนอัน จะนำไปสู่การวางแผนดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป

2.1.3 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ แต่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากครูและผู้เกี่ยวข้อง มีการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและชื่นชมผลงาน เพื่อสร้างสรรค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปธรรมและจะก่อประโยชน์ต่อนักเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นักเรียน

1.1 ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง

1.2 ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ

1.3 ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

2. ครู

2.1 ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

2.3 มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

2.4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

3. ผู้บริหารโรงเรียน

3.1 รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้

3.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา

3.3 มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

4. ผู้ปกครอง ชุมชน

- 4.1 ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
- 4.2 เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน
- 4.3 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน
- 4.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

5. โรงเรียน

- 5.1 มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
- 5.2 ได้รับการยอมรับ การสนับสนุนและความร่วมมือจากบุคลากร จากชุมชนและจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- 5.3 มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- 6.1 พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน
 - 6.2 พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล/ประเมินผลและการวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 6.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ ทั้งข้อมูลระดับบุคคลและระดับโรงเรียน เพื่อใช้พัฒนา
- งานต่อไป

7. ประเทศชาติ

- 7.1 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
- 7.2 ลดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน และลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่าง ๆ
- 7.3 ประชาชนมีคุณภาพ และเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐาน การปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนทุกคนในสถานศึกษาได้รับการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษา และป้องกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบมีคุณภาพ จากครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนและสังคม

2.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วนิดา ชนินทุทรวงศ์ (2544) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทุกฝ่ายควรตระหนักถึงงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินการ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา

สายสมร ชูนิมิ (2545) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ ต้องมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. ผู้บริหารและผู้ช่วยทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินการหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสม
2. ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักในความสำคัญมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคนต้องมีการประสานงานกันมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยที่ครูทุกคนให้ความร่วมมือร่วมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยให้นักเรียนเบื้องต้นและแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ผู้บริหาร โรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนต่างตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะรวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน ครูทุกคน คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ครูที่ปรึกษาทุกฝ่ายต้องร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ผู้ปกครอง คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเพื่อความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง

2.1.5 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 9-12) กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนทั้งผู้บริหาร ครู ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกลยุทธ์สู่ความสำเร็จ ดังนี้

- 1.การบริหารเชิงระบบ
- 2.การทำงานเป็นทีม
- 3.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 4.การนิเทศติดตามและประเมินผล

1. การบริหารเชิงระบบ

การบริหารเชิงระบบในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุดจะต้องกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นกระบวนการแต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน และมีการบันทึกข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากการบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้และเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยอันจะส่งผลถึงคุณภาพรวมของโรงเรียนทั้งระบบ

2. การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการวิธีการต่าง ๆ และการบันทึกผลบุคลากรภายในองค์กรที่รับผิดชอบในระบบย่อยต่าง ๆ จะปฏิบัติและบันทึกผลอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

3. การตรวจสอบ/ประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเองร่วมกันประเมินหรือผลัดเปลี่ยนกันประเมินภายในระหว่างบุคคลหรือระหว่างทีมย่อยในโรงเรียน

4. การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนางานซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ ปัจจัยหรือการบันทึกให้ดีขึ้น จนระบบคุณภาพหรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

2. การทำงานเป็นทีม

กรมสุขภาพจิต กล่าวว่า การดำเนินงานเพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุผลสำเร็จและเป็นไปอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องใช้ยุทธวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันและบูรณาการ การทำงานเข้าสู่ระบบและพัฒนาบุคลากรสนับสนุนปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผล พร้อมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิดและร่วมทำไปพร้อม ๆ กัน ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน

กรมสุขภาพจิต (2554 : 45) กล่าวว่า ในการทำงานเป็นทีมเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพนั้นประกอบด้วย 3 ทีม ดังนี้

1. ทีมนำ ได้แก่ คณะผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งจะเป็นผู้วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน จัดทำแผนกลยุทธ์ ควบคุม กำกับ ติดตามและสนับสนุน เสริมสร้างพลังร่วม (Empowerment) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทีมสนับสนุน เป็นทีมหลักในการสนับสนุนประสานงานด้านวิชาการและอื่น ๆ ให้เกิดการสร้างระบบคุณภาพขึ้น ทีมสนับสนุนจะเป็นใครขึ้นอยู่กับการพัฒนาว่าจะมีจุดเน้นที่ระบบใด เช่น ทีมสนับสนุนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหัวหน้าทีม คือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย

3. ทีมทำ เป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรง เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ทีมระดับชั้น ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้ได้รับทราบจุดแข็งจุดอ่อนในการดำเนินงานของตนเพื่อให้เกิดแนวทางที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำได้ทั้งภายในโรงเรียนระหว่างโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยมีบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเองไม่ใช้การสั่งการหรือบังคับบัญชาทำให้ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนเกิดความรู้สึที่ดี ไม่ต้องกังวลเรื่องการประเมินผลตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา

4. การนิเทศติดตามและประเมินผล

กรมสุขภาพจิต (2554 : 32) กล่าวว่า การนิเทศติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางานซึ่งจะช่วยส่งเสริม สนับสนุนและให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพควร ดำเนินการให้เป็นระบบ โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. ขั้นการวางแผน

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ความสำเร็จ เครื่องมือและวิธีการในการนิเทศติดตามและประเมินผล

1.3 กำหนดแผนงาน / ปฏิทินการดำเนินงาน

2. ขั้นการดำเนินงาน ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงของสถานการณ์

2.1 ขั้นการตรวจสอบ

2.2 ตรวจสอบติดตามการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลการตรวจสอบและการจัดทำ

รายงานผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 ขั้นการปรับปรุง และพัฒนางาน นำผลการประเมินมาปรับปรุงและ
ดำเนินการตามแผนใหม่อย่างต่อเนื่อง

สรุป แนวทางที่จะช่วยให้การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จควรมีการดำเนินงานอย่างน้อยใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นเตรียมการ 2. ขั้นปฏิบัติการ และ 3. ขั้นรายงานและประเมินผล ซึ่งต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความร่วมมือจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จและบรรลุตามแผนหรือเป้าหมายที่ต้องการ

2.1.6 ขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่ จะมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว โดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ปกครอง ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, หน้า 18-22) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริการ และครู ทุกคน มีวิธีการชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ขั้นตอน 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน

ขั้นตอนที่ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

วรารามเสงี่ยม (2552) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจะทำให้ที่ปรึกษาทราบว่านักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมที่หลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูประจำชั้นมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 ข:18) ได้กำหนดความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและช่วยเหลือปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด โดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

สมคิด บุญมา (2552) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาได้รู้จักนักเรียนดีขึ้น นักเรียนแต่ละคน ที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ต่างกัน มีพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ซึ่งจะไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุม

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาควรมีเกี่ยวกับนักเรียนมี 5 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น

1.1 ด้านการเรียนรู้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้เฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน

1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ เช่น บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น

2.1 ด้านร่างกาย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น

2.2 ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม เช่น อารมณ์ ซึมเศร้า /วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง / สมาธิสั้น / บุคลิกภาพเก็บตัว / ขี้อาย

3. ด้านครอบครัว แยกเป็น

3.1 ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของบิดามารดา/ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน เช่น จำนวนพี่น้อง / บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียนความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดยา การพนัน

4. ด้านสารเสพติด เช่น พฤติกรรมที่แสดงออก พฤติกรรมในชั้นเรียน การใช้ยา เป็นต้น

5. ด้านความปลอดภัย เช่น สุขภาพและบุคลิกภาพ สถานภาพครอบครัว และสิ่งแวดล้อม ข้อมูลการเดินทาง การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ดังนี้

1) ระเบียบสะสม ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอหรือมีข้อสังเกตบางประการก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่น ๆ หรือเพื่อนๆ ของนักเรียน รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้ รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียนอาจมีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ระเบียบสะสมเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดี ไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่น ๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและมีผู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย ระเบียบสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี การศึกษาหรือ 6 ปี การศึกษาและส่งต่อระเบียบไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอนหรือจนจบ 6 ปี การศึกษาก็ได้

2) แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรมการปรับตัวที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้านสภาพจิตมากขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้นโดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิตโดยแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะ โดยทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงและความตรงของ

แบบประเมินและหาเกณฑ์มาตรฐาน (Norm) ของเด็กไทย แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนมี 3 ชุด ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน ชุดที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินนักเรียน และชุดที่นักเรียนประเมินตนเอง ทั้ง 3 ชุด มีรายการประเมิน และจำนวนข้อ 25 ข้อเท่ากัน โรงเรียนอาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครู เป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุดพร้อมกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

3) แบบประเมิน EQ (ความฉลาดทางอารมณ์) หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข การรู้จักความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง เพื่อการพัฒนาและการใช้ศักยภาพตนเองในการดำเนินชีวิตครอบครัว การทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

4) แบบประเมิน MQ (Moral Intelligence Quotient) หมายถึง คุณธรรมและจริยธรรมความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม คือ มีความประพฤติดี รู้จักผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีจริยธรรม เป็นแนวคิดที่มุ่งตอบคำถามว่าคนที่เรามีคนที่ IQ ดี EQ สูง แต่ถ้ามีระดับคุณธรรมจริยธรรมต่ำก็อาจใช้ความฉลาดไปในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นได้ MQ จึงเน้นเรื่องการปลูกฝังความดีงามให้กับเด็ก ซึ่งตรงกับหลักศาสนาหลายศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดี เด็กที่มี MQ ดีมักเป็นเด็กเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเมื่อโตขึ้นจะเป็นคนที่เข้ากับคนอื่นได้ง่าย การที่เด็กจะมี MQ เกิดขึ้นได้นั้นต้องเริ่มต้นจากการที่เด็กรู้จักถูกผิด สิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ ซึ่งจะใช้วิธีการบอกด้วยคำพูดอย่างเดียวไม่ได้ ต้องแสดงให้เห็นอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการสอนด้วยจึงจะได้ผล

5) วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียนสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนไม่พอหรือเกิดกรณี ที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีก ครู ที่ปรึกษาก็อาจใช้วิธีและเครื่องมืออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการกำหนดความแตกต่างของนักเรียน แต่ละคน ที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน โดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและด้านอื่น ๆ ใช้วิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

ขั้นตอนที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 ข : 21) ได้กำหนดไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีปัญหารุนแรงใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อ วิถีชีวิตประจำวันของตนเอง หรือส่วนรวมในดานลบ แต่อาจมีความยุ่งยากเกิดขึ้นได้เมื่อต้องเผชิญปัญหาหรือภาวะวิกฤตในชีวิตประจำวัน
2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต ปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองดื่ม เสพ สูบ ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ
3. กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ

ผล พรหมทอง (2555) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะถ้าครูที่ปรึกษาคัดกรองผิด ก็จะทำให้ผลการคัดกรองคลาดเคลื่อนเป็นผลเสียต่อนักเรียน และอาจเป็นปมด้อยในการรู้สึกของผู้เรียนได้ ขั้นตอนของการคัดกรองนักเรียนจะช่วยให้อัดกลุ่ม ผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี และสามารถทำการส่งเสริมหรือพัฒนาได้อย่างตรงเป้าหมาย

จรรยา เนียมสวัสดิ์ (2557) การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกการคัดกรองที่สถานศึกษา ได้จัดขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน และอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังแต่กรณี การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาก็ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาก็เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครู ที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาก็จะมีความล่าช้า มีผลต่อความรวดเร็วในการ

ช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนนี้ ครูที่ปรึกษาต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เพราะวัยรุ่นมีความไวต่อการรับรู้ (sensitive) แม้นักเรียนจะรู้ตัวว่าขณะนี้ ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู เพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กำหนดไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาเพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือนักเรียนจะมีน้อยลงมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

สรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการจัดกลุ่มเพื่อหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องโดยการคัดกรองจะต้องทำด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ซึ่งการคัดกรองนักเรียนมีประเด็นในการพิจารณาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ตัวอย่างดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน

ที่มา : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
1. ด้านความสามารถ 1.1 ด้านการเรียนรู้ 1.2 ด้านความสามารถ อื่น ๆ	1. ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน 2. เอาใจใส่ความพร้อมในการเรียน 3. ความสามารถในการเรียน 4. ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน สม่ำเสมอ การเข้าชั้นเรียน 1. การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี 2. ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา 3. บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน 4. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	- ระเบียบสะสม - วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต พฤติกรรมนักเรียน การได้รับข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน - แฟ้มสะสมผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน
2. ด้านสุขภาพ 2.1 ด้านร่างกาย	1. ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น 2. โรคประจำตัว 3. ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง 4. ความสะอาดของร่างกาย	- ระเบียบสะสม - วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต การสอบถามจากครู พยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง สำหรับ นักเรียน ป.1 – ม.3

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
2.2 ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม 2.3 ความสัมพันธ์กับเพื่อน / ครู / ผู้ปกครอง	1. สภาพอารมณ์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือ ซึมเศร้า 2. ความประพฤติ 3. พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อ การเรียน ความสามารถพิเศษ และการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่ใช้สารเสพติด การลัก ขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม	สอบถามข้อมูลจากเพื่อนหรือจากนักเรียนโดยตรง เป็นต้น
3. ด้านครอบครัว 3.1 ด้านเศรษฐกิจ	1. ผู้หารายได้ให้ครอบครัว 2. ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน 3. ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย 4. จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน	- ระเบียบสะสม - วิธีการอื่น ๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียนหรือจากนักเรียนโดยตรง เป็นต้น
4. ด้านอื่น ๆ เช่น เพศ เป็นต้น	พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อ ความสามารถ สุขภาพ และการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน	- การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน - การสัมภาษณ์นักเรียน - จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เพื่อนนักเรียน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 29-30) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตัวเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติไม่กลายเป็นนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง และเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ 1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) 2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

อาสณี นิสาแล๊ะ (2555) การส่งเสริมนักเรียน คือ กระบวนการที่ครูที่ปรึกษา สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่ตนดูแลทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพดีขึ้น ป้องกันมิให้นักเรียนกลุ่มปกติเปลี่ยนไปอยู่กลุ่มเสี่ยง และทำให้กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหากลับคืนสภาพเป็นเด็กกลุ่มปกติ กิจกรรมที่สนับสนุนการส่งเสริมนักเรียน สามารถทำได้หลายวิธีตามวิธีการของแต่ละโรงเรียนจะเลือกนำไปใช้ตามความเหมาะสม กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนควรดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมนักเรียนเป็นอย่างมาก คือ 1. กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) 2. การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

สุมาลี ทองงาม (2555) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ได้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริม นักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียน ต้องดำเนินการ คือ 1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) 2. การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

จริยา เนียมสวัสดิ์ (2557) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ กลุ่มมีปัญหา กลับมามีพฤติกรรม ที่ดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ได้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) กิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนโดยให้มี บรรยากาศเสมือนบ้าน มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดังสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่นการรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมมีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินการกิจกรรมโฮมรูมมีดังนี้

1.1 โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม หรือจัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน และครูที่ปรึกษากำหนดการตามนั้นแต่ให้ยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัย

1.2 กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูมแล้วจึงพิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัย การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของการบันทึกการจัดกิจกรรมหรืออื่น ๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จแล้วควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงานด้วย

1.3 วิธีการผสมผสาน โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียน ในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.4 วิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นการพบปะหารือกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน ที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียนและผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองจะทำให้ นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถมากขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยมีแนวดำเนินการคือครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมก็คือ

2.1 การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการโดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

2.2 การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

2.3 การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมนั้น จำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุม ผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้ง ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีคุณภาพและความภาคภูมิใจมากขึ้น โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวช่วยในการส่งเสริม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ และการจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน เป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน ครูที่ปรึกษาดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันดูแลนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 4 ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

พัฒนศักดิ์ ภูมิโคกรักษ์ (2552) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหามาถึง ขั้นตอนการแก้ไขปัญหานักเรียน ประกอบด้วย การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 32 - 34) ได้กำหนดไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องการป้องกันและช่วยเหลือปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป นอกจากนี้ทุกครั้งที่การช่วยเหลือนักเรียนควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย การป้องกันและช่วยเหลือปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ ดังนี้

การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การให้คำปรึกษาเบื้องต้นเป็นการช่วยเหลือทั้งด้านความรู้ ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้องโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คำปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพ คือ ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านจิตวิทยาวัยรุ่น ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความพร้อมในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการศึกษาโดยกระบวนการในการให้คำปรึกษาที่จะต้องสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาทำความเข้าใจปัญหา กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหายุติการปรึกษา การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้นครูที่ปรึกษาควรจะปฏิบัติดังนี้

1. รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้าน ต่าง ๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกหรือโรงเรียนจัดอบรมให้
2. หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ การปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สมานมิตร ดอกขจร (2552) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหามีหมายถึง การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือ ให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจเกิดจากหลาย สาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือ ที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะ การให้คำแนะนำปรึกษา จึงไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทางกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ฝึกฝนเพื่อ การนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหา ในนักเรียนแต่ละคน โดยมีข้อสังเกตคือ การแก้ไขปัญหานักเรียนในบางกรณีครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้โดยขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

สมคิด บุญมา (2552) การแก้ไขปัญหามิใช่การทำหน้าที่ที่เอื้ออาทรกับเด็กนักเรียนเพราะน่าจะเป็นวิธีที่ช่วยเหลือให้นักเรียนที่สำนึกผิดให้กลับมายอมรับการแก้ไข การช่วยเหลือต้องไม่เป็นการซ้ำเติม การพูดเสียสติ คำว่า เพราะนอกจากไม่ช่วยแก้ปัญหาแล้วยังอาจทำให้เด็ก มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ต่อต้าน ฉะนั้นครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกัน โดยใช้สติและความรอบคอบในการแก้ปัญหา

สุมาลี ทองงาม (2555) การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหา มีได้เกิดจากสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกันและวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็ อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้น การช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสม กับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องให้ความสนใจ ใส่ใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้อง ให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดย ไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึง

เป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่ และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น การให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้องโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้ และทักษะพื้นฐานด้านจิตวิทยาเรียนรู้ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจกระบวนการ และทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญๆ คือ การสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหา และความรู้สึก แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น

ซึ่งศึกษาค้นคว้าได้จากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ แนวดำเนินการนั้นครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึที่ดีต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการปรึกษาโดยมีกระบวนการในการปรึกษา คือ สร้างสัมพันธภาพ พิจารณาทำความเข้าใจ กำหนดวิธีการ และดำเนินการแก้ไขปัญหาและการยุติการปรึกษา การเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้นครูที่ปรึกษาควรจะต้องปฏิบัติดังนี้

1.1 รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกหรือโรงเรียนจัดอบรมให้

1.2 หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครอง โดยมีแนวดำเนินการ ได้แก่

2.1 การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.2 การใช้กิจกรรมในห้องเรียน

2.3 การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

2.4 การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม

2.5 การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำหรับข้อ 2.2, 2.3 และ 2.5 ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการด้วยตนเอง ส่วนข้อ 2.1 และ 2.4 จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือทั้ง 5 กิจกรรมดังกล่าวครูที่ปรึกษาสามารถขอคำแนะนำความคิดเห็นจากครูอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหาบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน สภาพของชั้นเรียน/โรงเรียน/ชุมชน ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1. การรักษาความลับ

1.1 เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไขไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่เกยรตินักเรียน

1.2 บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

1.3 การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. การแก้ไขปัญหา

2.1 การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหามิได้เกิดจากสาเหตุเดียวแต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2 ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกันและวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือ สำเร็จตายตัวเพียงแต่มีแนวทางกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่า การป้องกันและช่วยเหลือปัญหานักเรียนเป็นการดูแลให้ความใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหโดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหา

สังคม ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อผ่อนคลายปัญหานักเรียนให้ลดน้อยลง การจัดกิจกรรมเพื่อ การป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ

ขั้นตอนที่ 5 ด้านการส่งต่อนักเรียน

ปรีดี เปรมภูมิตานนท์ (2552) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียน หมายถึง การที่ครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนที่พิจารณาแล้วเห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยครู ที่ปรึกษาต้องเร่งประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือต่อให้ทราบล่วงหน้า นัดวัน เวลา สถานที่เพื่อการ ส่งต่อ พร้อมทั้งสรุปข้อมูลการช่วยเหลือเบื้องต้นและผลการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 38 - 39) ได้กำหนดไว้ว่า ในการป้องกัน และช่วยเหลือปัญหานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียนนั้นอาจมีบาง กรณีที่มีปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควร ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่าง ถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาความยากของปัญหาอาจมีมาก ขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข กลุ่มนักเรียนที่ควรได้รับการพิจารณาส่งต่อ คือ นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิม ไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครู ที่ปรึกษาและนักเรียนที่มีปัญหา เฉพาะด้านแนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน ดังนี้

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้า
2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมารวมทั้ง ผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ หรือประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง
3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูด ที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวลหรือโกรธเป็นต้น แต่ให้นักเรียนมี ความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามกรณีที่ครูปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม
4. ครูที่ปรึกษานัดวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้ เรียบร้อย
5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จริยา เนียมสวัสดิ์ (2557) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือแก่นักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน กรณีที่เด็ก

มีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นการส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน 2. การส่งต่อภายนอกเป็นการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้อง เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เนื่องจากอาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นหากปล่อยให้ปัญหานักเรียนเป็นบอบบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไขการส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก สำหรับการส่งต่อภายในหากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองควรจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาแล้ว เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับผิดชอบต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา ในบางกรณีที่นักเรียนมีปัญหารุนแรงจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางซึ่งเป็นบุคลากรภายนอกโรงเรียน ครูที่ปรึกษาจึงควรศึกษารวบรวมแหล่งส่งต่อภายนอกไว้ให้เป็นระบบและทันสมัยเพื่อความสะดวกในการใช้และเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนนั้นมีแนวทาง การพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษาดังนี้

2.1 นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลงแม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ

2.2 นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดเสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น

2.3 ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และได้รับการบำบัดทางจิตวิทยาควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าควรส่งต่อนักเรียน แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียนมีดังนี้

2.3.1 ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อนเพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน

2.3.2 สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมารวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาที่ผ่านมาทำให้สะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น

2.4 ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าหน่วยงานใดที่ควรส่งต่อนักเรียนที่ประสบปัญหาไปพบเพื่อขอความช่วยเหลือ โดยให้พิจารณาลักษณะของบริการในหน่วยงานนั้นรวมทั้งประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ

2.5 ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย เพื่อรับรู้ วัน เวลา สถานที่ ที่พบกัน

2.6 ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

จะเห็นได้ว่ากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละชั้นตอนมีรายละเอียด และมีความต่อเนื่อง จึงต้องอาศัยครูที่ปรึกษาที่มีความสุขุมรอบคอบ โดยศึกษารูปแบบการคัดกรองจึงจะได้ข้อมูลนักเรียนสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า การส่งต่อเป็นการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหาขาดต่อการช่วยเหลือ จึงดำเนินการส่งต่อ ไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอก เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

2.2 ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโครงการที่สำคัญโครงการหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดี มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เป็นโครงการที่มุ่งให้เยาวชนทุกคนที่เรียนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นการเปิดโอกาสหรือขยายโอกาสให้เยาวชน มีพื้นฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ในระยะแรกให้ดำเนินการเป็นโครงการนำร่องเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากการศึกษาระดับประถมศึกษา(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) อีก 3 ปี เริ่มจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 โดยใช้ชื่อว่า โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ และต่อมาในปีการศึกษา 2534 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นพื้นฐาน โดยมีหลักการและเหตุผล ดังนี้ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้พัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศมากขึ้นเป็นลำดับและแนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาเข้าสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและบริการ วิถีชีวิตในด้านสังคมเปิดกว้าง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงจำเป็นต้องพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ทักษะพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานจัดการศึกษาที่ผ่านมาของประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนอัตราส่วนการเรียนต่อของนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 ยังต่ำมาก ดังสถิติของอัตราผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในช่วงปี 2530-2534 คิดเป็นร้อยละ 38,42,50 และ 59 ในปัจจุบันประเทศไทย

มีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชาชนวัยเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณร้อยละ 30.10 ซึ่งต่ำที่สุดในอาเซียนและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ซึ่งมีผลการวิจัย พบว่า ประชากรที่การศึกษาสูงจะมีรายได้ต่อหัวสูงขึ้นด้วย ส่วนสาเหตุที่นักเรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาแล้วไม่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีสาเหตุหลาย ประการ คือ

1. นักเรียนและผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อได้ และต้องการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน รวมทั้งช่วยครอบครัวหารายได้
3. ความห่างไกลระหว่างบ้านกับโรงเรียน การคมนาคมไม่สะดวก

จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ที่มีมติให้ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปอีก 3 ปี โดยประกาศในท้องถื่นที่มีความพร้อมเป็นปี ๆ ไป และให้โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติทดลองเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดละ 3 โรงเรียน ภายใต้โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับโดยเปิดสอนในปีการศึกษา 2533-2534 รวม 216 โรงเรียน และมีคณะกรรมการประเมินโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี มี ดร.ก่อ สวัสดิพานิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในปีการศึกษา 2533 โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมศาสนาและกรมอาชีวศึกษา ร่วมจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกัน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยไม่สอบแข่งขันและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ภายใต้หลักการมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถให้ออกไปประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น โดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม และได้ประเมินผลโครงการโดยสรุปว่า “โครงการนำร่องซึ่งอาศัยโรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความพร้อมและมีความสามารถพอที่จะทำโครงการนี้ต่อไปได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่ต้องทดลองอีก” และเป็นผลให้สถิติการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 53.65 ในปีการศึกษา 2533 เป็นร้อยละ 59.20 ในปีการศึกษา 2534 เพื่อให้การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2534 ว่า “เร่งขยายโอกาสและบริการทางการศึกษา ทั้งในและนอก

ระบบให้กว้างขวางและทั่วถึง เพื่อยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็น อย่างต่ำ รวมทั้งขยายโอกาสทางการศึกษาปฐมวัยในชนบทเพิ่มขึ้นด้วย” ด้วยเหตุที่ประชากรกลุ่มใหญ่ ของประเทศอยู่ในชนบทห่างไกลอยู่ในชุมชนแออัดเขตเมืองด้อยโอกาสในทุก ๆ ทางและสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 ให้สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาใน ปีการศึกษา 2534 เพิ่มเติมอีก 1,150 โรงเรียน และดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ให้ยกเลิกโครงการนำร่องขยาย การศึกษาภาคบังคับ โดยเปลี่ยนเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ รวมโรงเรียนที่เปิดในปีการศึกษา 2534 แล้วทั้งสิ้น 1,366 โรงเรียน มีห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,806 ห้องเรียน ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) จะเปิดขยายชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มเติมตามเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จำนวน 4,200 ห้องเรียน/โรงเรียน สามารถเพิ่มอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ถึง ร้อยละ 98 ในปีการศึกษา 2539 โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีส่วนช่วยเพิ่มอัตราการ เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงร้อยละ 14.3 และตั้งแต่ปีการศึกษา 2540-2544 จะสามารถเพิ่มอัตราการ เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ถึงร้อยละ 100 นับว่าเป็นผลสำเร็จของการจัดการระดับพื้นฐาน การศึกษาของประชากรจาก 6 ปีเป็น 9 ปี

สรุปแล้วจะเห็นว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโครงการ ที่ทำให้เด็ก จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีโอกาส เข้ารับการศึกษา ทางรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ได้ดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 ซึ่งในระยะแรกเรียกว่าโครงการนำร่องขยายโอกาส การศึกษาภาคบังคับ และประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจและในที่สุดปีการศึกษา 2534 ก็ได้ยกเลิก โรงเรียนโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับใช้ชื่อว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น พื้นฐานมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จะต้องดำเนินการ พินิจอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนผู้ด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ลดช่องว่างชุมชนเมืองกับชนบทได้เป็นอย่างดีโดยมีวิสัยทัศน์ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็น ส่วนหนึ่งของชุมชน เพราะโรงเรียนสถาบันพัฒนาคนเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ในขณะเดียวกันต้อง อาศัยชุมชนช่วยพัฒนาโรงเรียนในการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยผู้ได้รับผลได้เสีย คือ ผู้ปกครอง นักเรียน

2.2.1 บริบทโรงเรียนขยายโอกาส

โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีโรงเรียนทั้งหมด 103 โรงเรียน แบ่งเป็น 50 เขตบริบทโดยทั่วไปบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร เมื่อก่อนประเทศไทยมีจำนวนนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาไม่มากนัก ด้วยสาเหตุคือ ความยากจน ความขาดแคลนของผู้ปกครอง จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ก็อยู่ในตัวอำเภอ ผู้ปกครองที่อยู่ห่างไกลต้องใช้เวลาเดินทางและเสียค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน ขณะที่ผู้ปกครองไม่มีรายได้ที่แน่นอนเพียงพอ จึงเกิดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น นับแต่นั้นมาพัฒนาการของโรงเรียนขยายโอกาส ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างน่าพอใจในเรื่องคุณภาพผู้เรียน ผู้ปกครองคาดหวังขอให้ลูกได้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อเข้าสู่วัยแรงงานจะได้มีค่าจ้างแรงงานเพิ่ม “การขยายโอกาสทางการศึกษา” ภาครัฐ ก็ทุ่มเทงบประมาณ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียนขยายโอกาสมาตลอด

โรงเรียนขยายโอกาส คือโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1-6 ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากจะเปิดตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยปกติหลักสูตรการเรียนการสอนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะใช้หลักสูตรเดียวกัน วิชาหลักในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะเหมือนกัน แตกต่างกันไปบ้างในรายวิชาเรียนเสริมและกิจกรรม ซึ่งเน้นตามความถนัดของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้โดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาโดยตรงและหลายคนสอนไม่ตรงวิชาเอก เพราะมีครูไม่พอจึงเป็นผลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาโดยตรง

2.2.2 สภาพปัญหาที่พบเกี่ยวกับโรงเรียนขยายโอกาส

1. การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนยังไม่เอื้ออำนวย ต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรือชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

2. ยังขาดอัตรากำลังครูในการสอนให้ครบชั้น ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความถนัดที่จะเข้าสอนในรายวิชาต่าง ๆ และกิจกรรมตามหลักสูตรอย่างเหมาะสม

3. ครูผู้สอน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลระหว่างชั้นประถมศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกันกับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

4. ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แตกต่างต่างกันในเรื่องของพัฒนาการ ความคิด และทัศนคติ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในหลายด้าน เช่น ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.2.3 โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตารางจำนวนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่แบ่งตามขนาดใหญ่/กลาง/เล็ก แบ่งเป็น 50 เขต จำนวน 437 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาส 103 โรงเรียน

ขนาด	จำนวน(ทั้งหมด)	โรงเรียนขยายโอกาส
ขนาดเล็ก (นักเรียน 1 - 400 คน)	184	6
ขนาดกลาง (นักเรียน 401 – 800 คน)	129	35
ขนาดใหญ่ (นักเรียนมากกว่า 800 คนขึ้นไป)	124	62
	437	103

โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพฯ อย่างทั่วถึง โดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม และศาสนา และจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาให้เยาวชนในพื้นที่กรุงเทพฯ มีความรู้มีจิตสำนึกรักเมืองกรุงเทพฯ ห่วงเห่น และร่วมสืบทอดวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของเมืองกรุงเทพฯ มีคุณธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพสุจริตในเมืองกรุงเทพฯ การศึกษาสำหรับทุกคน (Education for All: EfA) เป็นแนวคิดสากลในการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ใน 2 แนวทางใหญ่ ๆ คือ 1. การกระจายโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและ เสมอภาค (Equal Educational Opportunity) หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเยาวชนอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการ แบ่งแยกความแตกต่างทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม และศาสนา 2. การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (High - quality Education) หมายถึง การจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพมีความรู้สามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีจิตสำนึกรักชุมชนและประเทศชาติบ้านเมือง ห่วงเห่นและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมของตนเอง มีคุณธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงตัวได้ หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักการศึกษา สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว และสำนักงานเขต

2.2.4 สถานการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีการกระจายโอกาสทางการศึกษาของกรุงเทพมหานครของแต่ละเขตพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (12 ปี) มากนัก โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะได้รับให้บริการการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีขยายโอกาสการศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และระดับชั้นเรียนที่ให้บริการโดยจำแนกตามเขตพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร จะพบว่า โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 และในบางเขตพื้นที่ก็พบว่ายังไม่มีบริการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายได้แก่ เขตดุสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพญาไท เขตพระนคร เขตคลองเตย เขตบางคอแหลม เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตสาทร เขตคันนายาว เขตธนบุรีเขตบางกอกใหญ่ เขตวังทองหลาง และเขตสัมพันธวงศ์ ประเด็นนี้จึงยังเป็นการตอกย้ำว่า การกระจายโอกาสทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีของกรุงเทพมหานครยังไม่สมบูรณ์นัก

2. การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของกรุงเทพมหานครผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนสังกัด กทม. ยังอยู่เกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัด กทม. ในปีการศึกษา 2560 ที่ผ่านมาพบว่ามีคะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50 ในวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ ขณะที่ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ในวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาศิลปะ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะในวิชาหลัก เช่น วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3. ระดับคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการรับรองคุณภาพข้อมูลจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการประเมินรอบที่ 2 ที่ผ่านมา พบว่า ในแง่ของระดับคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 57 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ขณะที่ร้อยละ 42 มีคุณภาพ การจัดการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก และมีโรงเรียนร้อยละ 1 มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับพอใช้ และหากพิจารณาจากจำนวนโรงเรียนที่ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา พบว่ามี

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 96 ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา และโรงเรียนร้อยละ 4 ที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพในการจัดการศึกษา หากพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าวแล้ว แม้ว่าโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะได้รับการรับรองคุณภาพการจัดการศึกษา แต่ยังคงมีโรงเรียนบางส่วนที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป

2.2.5 นโยบายของโรงเรียนขยายโอกาส กรุงเทพมหานคร

- ขยายการดูแลนักเรียน จากอิมท็องสมองดีสู่มีวินัย
 - * นักเรียนโรงเรียน กทม. อิมท็อง สมองดี มีวินัย
 - * เรียนฟรีนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานคร
 - * รับผิดชอบนักเรียน กทม. ฟรี ในพื้นที่เดินทางไม่สะดวก
 - * บริการหมวกกันน็อกสำหรับนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
- เด็กกรุงเทพฯ ภาษาอังกฤษแข็งแรง พร้อมรับประชาคมอาเซียน
 - * ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยเปิดห้องสมุดเพื่อการศึกษาให้ครบทุกโรงเรียน
 - * ส่งเสริมการอ่าน ตามโครงการ UNESCO "กรุงเทพฯ เมืองหนังสือโลก 2556"
 - * ขยายโอกาสการเข้าถึงระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์
 - * ติดตั้ง Wi-Fi ความเร็วสูง 4 MB 5,000 จุด ฟรี
 - * เน้นโรงเรียน ห้องสมุด สวนสาธารณะ และสถานที่อื่น ๆ ของ กทม.

สรุป แม้ว่ากรุงเทพมหานคร จะจัดการศึกษาโดยมีโรงเรียนในสังกัดมากกว่า 400 โรงเรียน แต่ในแง่ของการกระจายโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันและเสมอภาคนั้น การศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาสำหรับทุกคน (Education for All) ต้องครอบคลุมถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี (+2 ปีในระดับอนุบาล) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายโอกาสทางการศึกษาตามเขตพื้นที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในความดูแลของกรุงเทพมหานคร ที่ดูเหมือนจะกระจุกตัวเช่นกัน อย่างเช่นในบางเขตพื้นที่ที่มีเพียงโรงเรียนสังกัดที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาเท่านั้น

2.3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด กรุงเทพมหานคร จากการค้นคว้าทางเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิจัยพบว่า มีเอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ภทริยา ดังก้อง (2549) ได้ศึกษาผลสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสหวิทยาเขตเวียงโกศัย 1 จังหวัดแพร่ พบว่า บริบทในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความพร้อมด้านบุคลากร และสภาพแวดล้อมในชุมชน มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการเตรียมการและวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน คือ มีการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน จัดกิจกรรมให้นักเรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน และการส่งต่อภายในนักเรียน ที่มีปัญหาขาดต่อการดูแลช่วยเหลือ

ณรงค์ชัย สาไพรวลัย (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการบันทึกข้อมูลของนักเรียนทุกคนที่ตนเองรับผิดชอบในระเบียบสะสม ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการเก็บผลการคัดกรองเป็นความลับ สามารถแยกกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาได้อย่างชัดเจน และมีการให้ความรู้แก่นักเรียนในการตอบแบบประเมิน ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีการจัดกิจกรรมโฮมรูม และบันทึกความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของผู้ปกครอง และการจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดกิจกรรม และการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหามีการส่งต่อ มีการแยกกลุ่มนักเรียนที่จะส่งต่อมีความชัดเจน มีการชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงความจำเป็นในการส่งต่อและการสรุปผลการส่งต่อ

จินดาวรรณ คะสีทอง (2549) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบ สารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา จะเชิงทรา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การเข้าสังคมได้ดี การให้การยอมรับนับถือ การมีความคิดริเริ่ม การโน้มน้าวจิตใจ การประสานงาน การให้ความช่วยเหลือ และการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ดวงกมล วงศ์ศรีหัส (2550) ได้วิจัยเรื่องการศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวในครอบครัว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนและวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี การศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานักเรียนที่มีปัญหาปรับตัวในครอบครัว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ชีวประวัติและบันทึกประจำวัน สังคมมิติ แบบสำรวจและแบบสอบถาม แบบทดสอบและระเบียบวิธีสนทนา ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปรับตัวในครอบครัวของนักเรียน มีสาเหตุมาจากนักเรียนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ระดับการศึกษาบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยไม่ดี สามารถสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัวและสามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม

อุทัย วงศ์จันทร์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ที่สำคัญคือมีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนและมีการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การทำความรู้จักกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและมีการประสานงานกับครูที่รับนักเรียนจากการส่งต่อสำหรับความสามารถในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

วิโรจน์ สุรสาคร (2550) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครปฐม พบว่า 1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละ องค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมและพัฒนา 2) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 3) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4) การส่งต่อ 5) การคัดกรองนักเรียน 2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครปฐม เป็นดังนี้ 1) สถานศึกษาควรจัดทำ โครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างต่อเนื่องและจัดสรรงบประมาณในการเยี่ยมบ้านนักเรียน 2) ควรจัดตั้ง เครือข่ายผู้ปกครอง 3) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักเรียน 4) สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของนักเรียน 5) ควรจัดการอบรมเพิ่มเติมความรู้และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร

มานพ บุญสมพงษ์ (2550) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดตราด ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดตราด จำแนกตามระดับ ช่วงชั้นของครูที่ปรึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โรงเรียนควรหาทางประสานงานกันระหว่างครูที่ปรึกษากับ ผู้ปกครอง เช่น การประชุมผู้ปกครองนักเรียนควรจัดเวลา และความสะดวกในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ของครูในระยะเป็นระยะสมควรมีข้อมูลครบทุกด้าน การจัดกิจกรรมนักเรียนควรดำเนินอย่างต่อเนื่องและ ครูที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมก่อนเรียน และครูที่ปรึกษาควรแสวงหาวิธีการร่วมมือ จากนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

อินทิรา ฮวดเจริญ (2550) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ตามกระบวนการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 5 องค์ประกอบ คือ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรอง นักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4. ด้านการป้องกันและการแก้ไข 5. ด้านการส่งต่อนักเรียนตาม

ตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี อยู่ในระดับมาก ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ การป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ การส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

เชาวลิต จินดารัตน์ (2551) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียนและการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งของบุคลากรในโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน ทุกด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จในระดับดี เพราะโรงเรียนได้ดำเนินการเป็นกระบวนการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยขั้นตอนง่ายๆ ไม่ซับซ้อน โดยจัดให้ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา

พัชรภรณ์ เดชสุภา (2551) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง ในรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ทั้งนี้ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามระดับช่วงชั้นในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไพรินทร์ โหมพุดดี (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 จำนวน 12 คน ดำเนินการโดยใช้กลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ ได้แก่ การประชุม ระดมสมอง กิจกรรมการพัฒนา การกำกับติดตามผล พบว่าในด้านการพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมแล้วสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่ง โดยยังมีประเด็นที่มีปัญหาคือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่เป็น กลุ่มเป้าหมายจำนวน 4 คน แต่ที่ต้องการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอีกและมีปัญหาในบางกิจกรรมที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งจะต้องทำการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ กิจกรรมการพัฒนา และการกำกับติดตามผล ผลการพัฒนาปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มเสี่ยงลดลงเหลือเพียง 1 คน ที่ต้อง ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เสถียร ทามัง (2551) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวังศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวังศรีปิงเมือง และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของคณะครู โรงเรียนเทศบาลวังศรีปิงเมือง ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ด้านการแก้ปัญหานักเรียนศึกษาปัญหาไม่มีความชัดเจน ไม่เป็นระบบ ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ไขปัญหาด้านการส่งเสริมนักเรียน คือการจัดกิจกรรมการแนะแนวนักเรียนน้อย ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรม ต่าง ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวเพิ่มเติม ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ นักเรียนมีปัญหาซับซ้อนเกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ ความร่วมมือในทีมมีน้อย การส่งต่อนักเรียนมีปัญหา แต่ไม่แจ้งผลกลับมายังครูประจำชั้น

อานนท์ นนทวัน (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมภูษังพัฒน์วิทย์ อำเภอหนองสูง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในด้านการพัฒนานักเรียน นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น การพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นเกิดจากบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามขั้นตอน และวิธีการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน ภายใต้กลยุทธ์นี้เทศภายใน

กัญญา แสงเจริญโรจน์ (2552) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองมะปริง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ปัญหาการวิจัยโดยรวมคือ ขาดการกำหนดนโยบายวางแผน การประชุมมีน้อย การดำเนินงานไม่เป็นไปในทางเดียวกัน ขาดงบประมาณนโยบายวางแผน ครูไม่มีความรู้ ขาดการประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการทำงาน ไม่มีรูปแบบ การทำงานเป็นทีม ขาดผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในการทำงาน โรงเรียนขาดการติดตามประเมินผล และขาดข้อมูลสารสนเทศ

วรา งามเสงี่ยม (2552) ได้ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางแก้ไขปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูที่ปรึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันแก้ไข ปัญหา นักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

รุจิราภรณ์ คำศิลา (2552) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ด้านการคัดกรองนักเรียนมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล ตามลำดับ

สมคิด บุญมา (2552) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนท่าเกษมพิทยฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น ประสบการณ์ แตกต่าง กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรให้ ความเอาใจใส่กิจกรรมด้านส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนใน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี ควรมีการดำเนินงานตามหน้าที่ ของครูที่ปรึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริม นักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียนเพิ่มขึ้น

นันทรัตน์ เกื้อหนุน (2553) ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมมีระดับของผลที่เกิดจาก การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ทั้ง 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับ มาก

ยิ่งมล นาคะเวช (2553) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของสถานศึกษาในการดำเนินงานตามระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการคัดกรองนักเรียน

ประเสริฐ สวนจันทร์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 2) การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งบุคลากรในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียนเพียงด้านเดียวแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มธุรดา ดวงจันทร์ (2553) วิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยด้านการส่งเสริมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ 2) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรรายงานผลการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบ ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการคัดแยกนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วม

การแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาให้นักเรียน โรงเรียนควรให้ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียน ควรดำเนินการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง ให้เข้าใจ เหตุผลของการส่งต่อนักเรียน

กิตติศักดิ์ จุลมณฑล (2554) วิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะหาราช เขต 1 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะหาราช เขต 1 โดยรวมรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียนตามลำดับ

สดชื่น ดวงคำน้อย (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนโพธิ์งามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาครูใน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพธิ์งามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล ผลการวิจัย พบว่า ในวงรอบที่ 1 ครูโรงเรียนโพธิ์งามพิทยานุกุล มีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีขึ้น แต่ยังมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติ จึงได้ร่วมกันแก้ไขโดย พัฒนาในวงรอบที่ 2 ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี และ ปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน ภายในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง ครูเข้าใจบทบาทผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งส่งผลช่วยเสริมสร้างคุณภาพ ที่ดีให้แก่ นักเรียนทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ

กรณิการ์ นีละนันท์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า 1) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริม นักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน

นฤพล กองทรัพย์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มี ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่ออยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.05, 3.03, 2.48$ และ 3.03 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ในแต่ละ ด้านจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบ จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน มีระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

จริยา เนียมสวัสดิ์ (2557) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียน กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา หากกลับมา มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นตาม ที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผน ป้องกันดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในด้านพฤติกรรมโดยเน้นให้ครูใช้รูปแบบกลยุทธ์ ผสมผสานพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนพฤติกรรม อาทิ เช่น จัดกิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรตลอดจนกิจกรรมนอกชั้นเรียน เป็นต้น โดยคำนึงถึงศักยภาพ และความสามารถของนักเรียน เป็นหลักเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และพฤติกรรมของผู้เรียนให้พัฒนาตามศักยภาพของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน และประสบความสำเร็จในชีวิตตามวิถีของตนเอง อีกทั้ง ปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จคือความตั้งใจจริงในการสนับสนุน การดำเนินงาน การติดตามผลอย่างสม่ำเสมอของผู้บริหารและครูทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนผลักดันให้การดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ครูต้องมีความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวิธีการ และมีเครื่องมือที่หลากหลาย แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น

จากตัวของนักเรียนเอง ปัญหาจากสภาพครอบครัวพ่อแม่และผู้ปกครอง ปัญหาในโรงเรียนเนื่องจากครู เพื่อนนักเรียน บรรยากาศในโรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคม โรงเรียนจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องบริหารจัดการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดใน 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวเอื้อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนานักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นแนวทางแก่โรงเรียนในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน อันจะส่งผลดีต่อเยาวชนของประเทศชาติสืบไป

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Blum (1997 อ้างถึงใน บุญเลิศ ทัดเทียม, 2557 : 50) ได้วิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการวินัยโรงเรียนจำนวน 26 รูปแบบ ในแง่แนวคิดเชิงทฤษฎี จุดแข็ง จุดอ่อน และหลักเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนจากการศึกษาเอกสารสรุปว่า ยังไม่มีวิธีฝึกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหาทุก ๆ สถานการณ์ และไม่มีการฝึกอบรมครั้งใดครั้งหนึ่งมีผลดีในการช่วยให้ครูแก้ปัญหาทางวินัยนักเรียนที่ดีกว่าการฝึกอบรมอื่น ๆ และควรทำการฝึกอบรมในการแก้ปัญหาวินัยนักเรียนให้กับครูประจำการก่อน หรือนักศึกษาคู ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาจำนวนโปรแกรมการผลิต ครูที่จัดให้มีรายวิชาเฉพาะด้านวินัยนักเรียนไว้ในหลักสูตร การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามส่งไปยัง สถาบันที่จัดหลักสูตรผลิตครูจำนวน 467 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า มีสถาบันจำนวนร้อยละ 51 ที่จัดรายวิชาวินัยนักเรียนไว้ในหลักสูตร แต่มีร้อยละ 43 เท่านั้นที่บังคับให้เรียน โดยวิชาวินัยนักเรียนมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องประวัติของการเกิดวินัยนักเรียน และรูปแบบการแก้วินัยนักเรียนโดยมีเอกสาร คำราและโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

Cole (2002) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ผู้ช่วยครูใหญ่ในด้านการควบคุมดูแลวินัยตามความคิดเห็นของครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ในโรงเรียนรัฐจอร์เจีย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ช่วยครูใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในการจัดการกับกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างแขกผู้มาเยี่ยมเยือนโรงเรียนกับบุคลากรของโรงเรียน ควบคุม การเข้าชั้นเรียนของนักเรียนและประสานงานกับหน่วยงาน หน่วยสนับสนุนการทำกิจกรรมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบเบื้องต้นของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวินัยนักเรียน แตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ การเสริมสร้างบรรยากาศของ

โรงเรียนให้เกิดการสร้างสรรค์ พฤติกรรมที่เหมาะสม การรวบรวมของข้อมูลการทำคิวนัยของนักเรียน เป็นผู้ประสานงานกับบุคคลภายนอก บุคลากรร่วมทำงานและการบริหารงบประมาณแต่ทั้ง 2 กลุ่ม มีการรับรู้เรื่องอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

Gottman (อ้างถึงใน สุกสรรัตน์ เลรามัญ 2553 : 47) ได้ศึกษาผลการสอนทักษะความฉลาดทางอารมณ์ต่อการเรียนของเด็กรวบรวมข้อมูลจาก 56 ครอบครัว ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 แล้วติดตามผลอยู่หลายปี ปรากฏว่าในกลุ่มที่พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบเน้นทักษะทางอารมณ์เด็กจะมีผลการเรียนที่ดีกว่าถึงแม้ว่าจะมีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกันที่สำคัญเด็กในกลุ่มดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ครู และเพื่อนๆ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ปรับตัวกับปัญหา ความขัดแย้ง ความโกรธ ความเครียดได้ดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิตโดยการสอนให้เด็กรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองสามารถจัดการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถสร้างความสัมพันธ์ผูกมิตรกับคนอื่นได้ รู้จักการแก้ไขความขัดแย้ง มีความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเองมีแรงจูงใจผลักดันให้ตนเองประสบความสำเร็จ

Bedard (1964) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายด้านวินัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย 12 แห่ง ผลการศึกษาได้พบว่า ในโรงเรียนส่วนใหญ่ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดนโยบายทางวินัยนักเรียน โดยอาศัยของการประชุมเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียนเป็นแนวทาง

Simon (1968) ได้ทำการศึกษาวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนในทัศนะของครู ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนด้วยการลงโทษทางกายมีประสิทธิภาพน้อยกว่าการแก้ปัญหาาร่วมกัน
2. การจัดปัญหาทางวินัยด้วยการพูดคุยกับนักเรียนเป็นการส่วนตัวเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด
3. เมื่อใช้วิธีการร่วมกันแล้ว ต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิดและต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนด้วย

Grittes (1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการของนักเรียนศึกษาปริญญาตรีและศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆที่มีผลต่อการรับรู้ผลการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่าคุณลักษณะที่นิสิตต้องการ คือ ความอบอุ่นเป็นกันเองและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนิสิตกับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น

และอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

Sheviakov (1985) ได้ศึกษาถึงประเภทวินัยที่ปลูกฝังให้แก่เด็ก ควรเป็นวินัยในตนเอง และการปลูกฝังควรเป็นเรื่องความเต็มใจในการทำตามคำสั่งหรือการลงโทษ

Rice (1987) แห่งมหาวิทยาลัยไอโอวา ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความเข้าใจต่อระเบียบวินัยของโรงเรียน ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียน พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับเรื่องวินัย คือ การขาดความสนใจของนักเรียนในเรื่องวินัย ความเกียจคร้าน และการดื้อยาเสพติด เช่น การสูบบุหรี่ และแอลกอฮอล์

Bennett (1995) ได้วิจัยเรื่อง “Research about Teaching and Learning” ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยการตั้งนโยบายเรื่องวินัย มีการสื่อสารให้นักเรียนทราบและเข้าใจนโยบายนี้และมีการบังคับให้ปฏิบัติตามนโยบายวินัยอย่างยุติธรรมและเสมอต้นเสมอปลาย

Price (1998) ได้ศึกษาความแตกต่างในการเข้าเรียนด้านวิชาการและด้านการเคารพตนเองของนักเรียนในโรงเรียนที่ใช้รูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนแบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกคนที่เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สปริงแวลลีย์ในเท็กซัส รัฐมิสซูรี ซึ่งใช้รูปแบบที่วินัยสนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมมาตั้งแต่เด็กเหล่านี้เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้ว นักเรียนจึงมีประสบการณ์มากพอที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมและการปฏิบัติการทางวิชาการ กลุ่มเปรียบเทียบเลือกมาจากกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบดังกล่าว นั่นคือ โรงเรียนประถมศึกษาโควับริกในนครแคนซัสเหนือ ซึ่งมีลักษณะทางประชากรศาสตร์เหมือนกันโรงเรียนประถมศึกษาแวลลีย์

ผลการศึกษาพบว่า 1. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมรูปแบบที่วินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมรูปแบบดังกล่าวในด้านอัตราการขาดเรียนเป็นรายชั่วโมง 2. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมรูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมที่ไม่ได้เข้าร่วมรูปแบบดังกล่าวในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการไม่ว่าทางวิชาการอ่านหรือวิชาคณิตศาสตร์ 3. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมรูปแบบวินัยที่สนับสนุนการแทรกแซงพฤติกรรมกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมรูปแบบดังกล่าวในด้านมโนคติในตนเอง

Hingin (อ้างถึงใน พินรัตน์ แสงธรรมวรคุณ) ศึกษาทัศนะของผู้ใหญ่ต่อโครงการแนะแนวของโรงเรียนในรัฐ โอไฮโอ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ ส่วนมากรับรู้ว่าจะแนะของโรงเรียนทำหน้าที่ในการให้บริการแก่นักเรียนและคณะครูได้อย่างเหมาะสมตามหน้าที่ และผู้ให้คำปรึกษามีเวลาร้อยละ 35-36 ของแต่ละวัน ในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล ครูใหญ่ส่วนมากมีความเห็นว่าการให้บริการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนควรเป็นหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ผู้ให้คำปรึกษามีความเห็นว่าหน้าที่ดังกล่าวควรจะเป็นงานที่คณะครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ

Rottschaffer (1972) ได้ศึกษาสภาพและขอบข่ายของบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสมาคมคริสเตียนแห่งชาติ พบว่า ครูใหญ่ทุกคนให้ความสำคัญของการบริการแนะแนวและพยายามสนับสนุนให้โครงการนี้สมบูรณ์ โรงเรียนที่มีครูแนะแนวสามารถดำเนินงานได้เต็มเวลาเพียง 25 % ทัศนคติของครูใหญ่ ครูแนะแนวและครูที่มีต่อโครงการแนะแนวในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ความมั่นคงของโครงการแนะแนวขึ้นอยู่กับกรณีที่ครูใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อโครงการแนะแนว การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีการให้ข่าวสารทางการศึกษาและอาชีพอย่างกว้างขวาง สาเหตุที่ทำให้โครงการแนะแนวไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังเป็นเพราะขาดบุคลากรที่จะมาดำเนินงาน ซึ่งโรงเรียนมีผู้แนะแนวเต็มเวลาน้อย ไม่มีการฝึกอบรมครูประจำการและขาดการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จหรือออกกลางคัน

Laverne (2000) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การร่วมมือของโรงเรียนกับชุมชนในการแก้ปัญหาการเรียน กรณีศึกษาขององค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการร่วมมือในการแก้ปัญหา พบว่า 1) โรงเรียนกับชุมชนต้องสร้างความร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหา 2) ต้องเน้นการติดต่อสื่อสารร่วมมือระหว่างกลุ่มย่อยอย่างต่อเนื่อง 3) ควรมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับตำรวจ สำนักงานคุมประพฤติและศาล 4) จำเป็นต้องมีตัวแทนระดับผู้นำกลุ่มของกลุ่มย่อย และ 5) ควรมียุทธวิธีเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการรู้จักป้องกันตนเองแก่ผู้ปกครองและชุมชนด้วย

จากงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า โรงเรียนในต่างประเทศใช้กระบวนการและระบบบริหารงานแนะแนวเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือนักเรียน ความเป็นระเบียบวินัยอาจเป็นพื้นฐานด้านครอบครัว เพราะมีความพร้อมมากกว่าครอบครัวไทย ดังนั้นการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนควบคู่กับการพัฒนานุคลิกภาพของนักเรียน อาทิเช่น ด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เป็นต้น เพื่อลดพฤติกรรมด้านลบของนักเรียน โดยเป้าหมายของกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านพฤติกรรมที่เป็นบวก อีกทั้งบุคลากรมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ

ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการวางแผนพัฒนาและประเมินผลติดตามทุก
ขั้นตอนตลอดจนประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสัมฤทธิ์ผลสูงสุด และระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์มากขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร และ 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 103 โรงเรียน แบ่งเป็น

1.โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวน 59	โรงเรียน
2.โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวน 37	โรงเรียน
3.โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน 7	โรงเรียน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเคร์จีซีและมอร์แกน ในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 โรงเรียน ทำการสุ่มโดยพิจารณาตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน ดังนี้

1.โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวน 45	โรงเรียน
2.โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวน 27	โรงเรียน
3.โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน 8	โรงเรียน

และทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนละ 2 คน (80 โรงเรียน* 80 คน) รวม 160 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อตั้งเป็นข้อคำถามสำหรับออกแบบการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ 5 ด้าน 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน 4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ผู้วิจัยนำเครื่องมือแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนเพื่อหาค่าความตรงตามเนื้อหา(Content validity) ตามลำดับ และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1 โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษาและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน 4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ อ้างอิงจากของ Likert Scale ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการดำเนินการในเรื่องนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินการ ในเรื่องนั้นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการดำเนินการ ในเรื่องนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินการ ในเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินการ ในเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเป็นข้อคำถามปลายเปิด การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. การหาค่าความเที่ยงตรงของข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ของเครื่องมือทั้งฉบับ โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าระหว่าง 0.7-1.0 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร (Try out) จำนวน 30 คน ตามวิธีของ Cronbach (1974, p.161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .840

4. นำเครื่องมือที่ปรับแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 2 ทาง คือ จัดส่งทางไปรษณีย์และจัดส่งด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างและคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งไปยังสถานศึกษาแล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเฉลี่ย ใช้ t - test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)
4. การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 103 โรงเรียน และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 โรงเรียน ซึ่งผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 160 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 48 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 27 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 8 โรงเรียน โดยผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเริ่มจากสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติในการทดสอบค่า t-test
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษาและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ในการทดสอบค่าเฉลี่ย ใช้ t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อเสนอแนะโดยการแจกแจงความถี่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษาและขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	55	34.40
- หญิง	105	65.60
รวม	160	100
2. อายุ		
- 25-34 ปี	11	6.90
- 35-44 ปี	71	44.40
- 45-54 ปี	65	40.60
- 55-60 ปี	13	8.10
รวม	160	100
3. ตำแหน่ง		
- ผู้บริหาร	80	50.00
- ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	80	50.00
รวม	160	100

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. ประสบการณ์ทำงาน		
- 1-5 ปี	12	7.50
- 6-10 ปี	65	40.60
- 11-15 ปี	71	44.40
- มากกว่า 15 ปี ขึ้นไป	12	7.50
รวม	160	100
5. ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	33	20.60
- ปริญญาโท	127	79.40
รวม	160	100
6. ขนาดสถานศึกษาที่สังกัด		
- ใหญ่	90	56.25
- กลาง	54	33.75
- เล็ก	16	10.00
รวม	160	100

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 มีอายุระหว่าง 25-34 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 39.38 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีประสบการณ์ทำงาน 6-14 ปี จำนวน 60 คิดเป็นร้อยละ 37.50 ระดับการศึกษา ปริญญาโท จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 79.40 และสังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 90 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.25

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

ด้านที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	n = 160		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.11	0.37	มาก
2.	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.12	0.37	มาก
3.	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.02	0.30	มาก
4.	ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	4.01	0.27	มาก
5.	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.01	0.26	มาก
รวม		4.05	0.19	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.19) มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.37) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.37) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.30) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.27) และด้านที่มีข้อเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.26)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แยกตามรายชื่อ

ด้านที่	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	n = 160		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	การวางแผนงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.12	0.45	มาก
2.	การจัดทำข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน	4.16	0.52	มาก
3.	มีเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้เข้าใจนักเรียนมากขึ้น	4.11	0.53	มาก
4.	มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.09	0.54	มาก
5.	มีการรายงานและประเมินผลด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือ	4.08	0.46	มาก
รวม		4.11	0.37	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ การจัดทำข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ($\bar{X}=4.16$, S.D. =0.52) การวางแผนงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=4.12$, S.D. =0.45) และมีเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้เข้าใจนักเรียนมากขึ้น ($\bar{X}=4.11$, S.D. =0.53)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการคัดกรองนักเรียน แยกตามรายชื่อ

ด้านที่	ด้านการคัดกรองนักเรียน	n = 160		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	มีการวางแผนด้านการคัดกรองนักเรียน	4.09	0.51	มาก
2.	มีการจัดทำระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ	4.09	0.49	มาก
3.	มีการพิจารณาข้อมูลด้านความสามารถในการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.11	0.65	มาก
4.	มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง	4.19	0.58	มาก
5.	มีการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน	4.17	0.55	มาก
6.	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน	4.18	0.48	มาก
7.	มีการรายงานและประเมินผลด้านการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือที่เหมาะสม	4.04	0.48	มาก
รวม		4.12	0.37	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12, S.D.=0.37$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง ($\bar{X}=4.19, S.D.=0.58$) มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}=4.18, S.D.=0.48$) และมีการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}=4.17, S.D. =0.55$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แยกตามรายชื่อ

ด้านที่	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	n = 160		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.08	0.49	มาก
2.	มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง	4.04	0.54	มาก
3.	มีกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการปรับปรุงพัฒนาตนเอง	4.07	0.45	มาก
4.	มีกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	4.04	0.49	มาก
5.	มีความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา	3.97	0.43	ปานกลาง
6.	มีการรายงานประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนา	3.96	0.49	ปานกลาง
รวม		4.02	0.30	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, S.D. =0.30) เมื่อพิจารณารายข้อ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.49) มีกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการปรับปรุงพัฒนาตนเอง ($\bar{X}=4.07$, S.D. =0.45) มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.54) และมีกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($\bar{X}=4.04$, S.D. =0.49)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน แยกตามรายชื่อ

ด้านที่	ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	n = 160		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	มีการวางแผนด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	3.95	0.44	ปานกลาง
2.	มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	3.97	0.49	ปานกลาง
3.	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	4.03	0.44	มาก
4.	มีการชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน	4.02	0.50	มาก
5.	มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน	4.03	0.48	มาก
6.	มีการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียน	4.03	0.50	มาก
7.	มีการกำหนดวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียน	4.06	0.49	มาก
8.	มีกระบวนการในการเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นกลุ่มที่มีปัญหา	4.03	0.44	มาก
9.	มีการรายงานและประเมินผลด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหที่เหมาะสม	4.04	0.45	มาก
รวม		4.01	0.45	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D. =0.27) เมื่อพิจารณารายชื่อ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีการกำหนดวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}=4.06$, S.D. =0.49) มีการรายงานและประเมินผลด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.04$, S.D. =0.45) มีการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียน ($\bar{X}=4.03$, S.D. =0.50)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
ขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการส่งต่อนักเรียน แยกตามรายชื่อ

ด้านที่	ด้านการส่งต่อนักเรียน	n = 160		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	มีการวางแผนด้านการส่งต่อนักเรียน	4.09	0.41	มาก
2.	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเพื่อ ส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	4.02	0.45	มาก
3.	มีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียน	4.07	0.46	มาก
4.	มีการประสานความร่วมมือกันภายใน หน่วยงานเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา แก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่าย ปกครอง เป็นต้น	4.03	0.50	มาก
5.	มีระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไขปัญหา	3.99	0.46	ปานกลาง
6.	มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือ บุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	3.97	0.45	ปานกลาง
7.	มีขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความ ช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ	3.95	0.33	ปานกลาง
8.	มีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งต่อ นักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการส่งต่อ	3.99	0.21	ปานกลาง
รวม		4.01	0.26	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X}=4.01$, S.D. =0.26) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ปานกลาง เรียง
ตามลำดับดังนี้ มีการวางแผนด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=4.09$, S.D. =0.41) มีการประชุมกลุ่มเพื่อ
ปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี ($\bar{X}=4.07$, S.D. =0.46) มีการประสานความร่วมมือกันภายใน
หน่วยงานเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง
 เป็นต้น ($\bar{X}=4.03$, S.D. =0.50)

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และ
 ขนาดของโรงเรียน ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด
 กรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ในการทดสอบค่าเฉลี่ย ใช้ t - test และ การ
 วิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อการดำเนินงาน
 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม
 และรายด้าน

	รายการ	ผู้บริหาร (80)		ครู (80)		t	Sig
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.07	0.37	4.14	0.36	-1.199	0.232
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.08	0.37	4.16	0.38	-1.273	0.205
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.00	0.27	4.04	0.33	-0.769	0.443
4	ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	4.00	0.24	4.03	0.31	-0.668	0.505
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.01	0.25	4.02	0.28	-0.250	0.803
	ภาพรวม	4.03	0.30	4.07	0.33	-1.459	0.146

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการดำเนินงาน
 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารและ
 ครูผู้รับผิดชอบระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบ
 ดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการดำเนินงานระบบดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนจากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
 ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่าไม่แตกต่าง

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่สังกัดสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

รายการ	ใหญ่ (90)		กลาง (54)		เล็ก (16)		F	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.11	0.38	4.11	0.39	4.14	0.29	0.04	0.97
2 ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.09	0.35	4.15	0.40	4.21	0.47	0.85	0.43
3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	4.01	0.29	4.04	0.31	4.08	0.41	-0.50	0.61
4 ด้านการป้องกันและช่วยเหลือ นักเรียน	4.01	0.27	3.99	0.27	4.12	0.34	1.25	0.29
5 ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.01	0.26	4.02	0.29	4.00	0.28	0.02	0.98
ภาพรวม	4.05	0.17	4.06	0.22	4.11	0.27	0.71	0.49

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่สังกัดสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่สังกัดสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่าไม่แตกต่าง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ตามขนาดของโรงเรียนต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเคริจีและมอร์แกนในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 โรงเรียน ทำการสุ่มโดยพิจารณาตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน และทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน (80 โรงเรียน* 80 คน) รวม 160 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 35 ข้อ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.19) มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.37) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=4.1$,

S.D. =0.37) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X}$ =4.02, S.D. =0.30) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือ
นักเรียน ($\bar{X}$ =4.01, S.D. =0.27) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}$ =4.01, S.D. =0.26)

1.2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.11, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
เรียงตามลำดับดังนี้ การจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ($\bar{X}$ =4.16, S.D.=0.52) การวางแผน
งานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}$ =4.12, S.D.=0.45) มีเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้
เข้าใจนักเรียนมากขึ้น ($\bar{X}$ =4.11, S.D. =0.53) มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน
เป็นรายบุคคล ($\bar{X}$ =4.09, S.D. =0.54) และมีการรายงานและประเมินผลด้านการรู้จักนักเรียนเป็น
รายบุคคลเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือ ($\bar{X}$ =4.08, S.D. =0.46)

1.3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X}$ =4.12, S.D. =0.37) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
เรียงตามลำดับดังนี้ มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง ($\bar{X}$ =4.19, S.D.=0.58)
มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ =4.18, S.D. =0.48) มีการใช้
แบบประเมิน(SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}$ =4.17, S.D.=0.55) มีการพิจารณาข้อมูลด้าน
ความสามารถในการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง
กลุ่มมีปัญหา($\bar{X}$ =4.11, S.D.=0.65) มีการวางแผนด้านการคัดกรองนักเรียน($\bar{X}$ =4.09, S.D. =0.51)
มีการจัดทำระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ ($\bar{X}$ =4.09, S.D. =0.49) และมีการรายงาน
และประเมินผลด้านการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือที่เหมาะสม ($\bar{X}$ =4.04, S.D.=0.48)

1.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.02, S.D. =0.30) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
เรียงตามลำดับดังนี้ มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=0.49)
มีกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการปรับปรุงพัฒนาตนเอง ($\bar{X}$ =4.07, S.D.=0.45)
มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะ
การใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ($\bar{X}$ =4.04, S.D. =0.54) และ

มีกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($\bar{X}=4.04$, S.D. =0.49) มีความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ($\bar{X}=3.97$, S.D. =0.43) และมีการรายงานประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนางาน ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.49)

1.5 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D. =0.27) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีการกำหนดวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}=4.06$, S.D. =0.49) มีการรายงานและประเมินผลด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.04$, S.D. =0.45) และมีการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียน ($\bar{X}=4.03$, S.D. =0.50) มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ($\bar{X}=4.03$, S.D. =0.48) มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.44) มีกระบวนการในการเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นกลุ่มที่มีปัญหา ($\bar{X}=4.03$, S.D. =0.44) มีการชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ($\bar{X}=4.02$, S.D. =0.50) มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.49) และมีการวางแผนด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.44)

1.6 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น ด้านการส่งต่อนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.26) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีการวางแผนด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.41) มีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.46) มีการประสานความร่วมมือกันภายในหน่วยงานเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เป็นต้น ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.50) มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ ($\bar{X}=4.02$, S.D. =0.45) มีระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไขปัญหา ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.46) มีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งต่อนักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการส่งต่อ ($\bar{X}=3.99$, S.D.= 0.21) และมีขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=3.95$, S.D.= 0.33)

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.15) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.21)

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่าไม่แตกต่าง

3. การเปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.05$, S.D. =0.17) ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.06$, S.D. =0.22) ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.11$, S.D. =0.27)

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่สังกัดสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่าไม่แตกต่าง

4. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้บริหารและครู

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

- ข้อมูลนักเรียนและผู้ปกครองควรเป็นปัจจุบัน ครูทุกคนควรศึกษาภูมิหลังของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจปัญหาของนักเรียนมากขึ้น ควรจัดทำเอกสารแบบวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นเหมือนกันทั้งโรงเรียน จำนวน 9 คน

ด้านการคัดกรองนักเรียน

- ควรมีแบบทดสอบเครื่องมือคัดกรองที่มีความเที่ยงตรง จำนวน 5 คน
- จัดทำแบบบันทึกพฤติกรรมสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาให้ชัดเจน จำนวน 4 คน
- การคัดกรองนักเรียนอย่างน้อยต้อง 3 เดือนขึ้นไปจึงจะทราบพฤติกรรมที่แท้จริง ควรเอาใจนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาให้มากขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขได้ทันเวลา จำนวน 16 คน

ด้านการส่งเสริม

- ครูควรส่งเสริมนักเรียนที่มีความถนัดในด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรี กีฬา ให้คำปรึกษาและกระตุ้นเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 6 คน

- ผู้ปกครองต้องยอมรับความพิเศษในตัวนักเรียน และควรให้นักเรียนได้ทำในสิ่งที่ชอบ และแสดงออกตามศักยภาพของแต่ละคน จำนวน 3 คน

- จัดกิจกรรมส่งเสริมกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล สังเกตความต้องการในพฤติกรรมนักเรียน กระตุ้นเสริมความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนต้องทำต่อเนื่องอย่างจริงจัง จำนวน 13 คน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

- ครูควรเข้าใจถึงปัญหาของนักเรียน เพื่อนำเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้สภาพดีขึ้น จำนวน 10 คน

- ควรมีการประชุมชี้แจงระหว่างครู ผู้ปกครองและผู้บริหาร ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมสร้างกระบวนการกลุ่ม จำนวน 8 คน

ด้านการส่งต่อ

- ควรมีการประสานงานที่ดีในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาได้ทัน จำนวน 7 คน

- ควรมีการเก็บทะเบียนประวัตินักเรียนตั้งแต่สมัครเข้าโรงเรียน และแจ้งการเปลี่ยนแปลงประวัติเดิม เพื่อง่ายต่อการช่วยเหลือ จำนวน 2 คน

- ควรมีการรายงานผลการส่งต่อให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง จำนวน 6 คน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}=4.12$,S.D.=0.37) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=4.11$,S.D. =0.37) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.30) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือเด็ก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.27) ด้านการส่งต่อเด็ก ($\bar{X}=4.01$,S.D. =0.26)

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเด็กในสถานศึกษาได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 มาตรา 63 โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวการให้คำปรึกษาฝึกอบรมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อ

สังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียน นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนด มาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไข ปัญหาและการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งอยู่ใน เป้าประสงค์ของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่กำหนดให้โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเป็นไปตามเกณฑ์คุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตร จึงส่งผลให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทรัตน์ เกื้อหนุน (2553:บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมมีระดับของผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ทั้ง 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับ มาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งมล นาคะเวช (2553:บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของสถานศึกษาในการดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อินทิรา ฮวดเจริญ (2550:บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ตามกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 องค์ประกอบ คือ 1. ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5. ด้านการส่งต่อนักเรียนตามตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปราจีนบุรี อยู่ในระดับมาก ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ การป้องกันแก้ไขปัญหา นักเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับการดำเนินงาน ต่ำสุด ได้แก่ การส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก และไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และในการทำงานจะต้องร่วมมือกับครูและผู้ปกครอง เพื่อจะได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสุขและสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของคาร์ตัน มาตมุลตรี (2560:บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ของสภวิทยศึกษาศาสตร์ - หนองย่างเสือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา และผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน มีความไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริม และพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือ และแก้ไข ไม่แตกต่างกันและผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก

3. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน แต่พบว่า ค่าเฉลี่ยในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมีค่าสูงกว่า อาจแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดเล็ก มีความพร้อมด้านบุคลากร มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครบทั้ง 5 ขั้นตอน อีกทั้งสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครหรือหน่วยงานกลางก็ให้

ความสำคัญกับระบบการดูแลนักเรียน ให้มีกระบวนการทำงานที่มีระบบ มีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ จิตาภา มาประดิษฐ์ (2556:บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 พบว่า1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การคัดกรองนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ ภูแก้ว (2555:บทคัดย่อ) สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นผลจากการวิจัย เรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

1.ด้านการส่งต่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ควรมีการวางแผนงานที่เป็นระบบ สถานศึกษาควรสร้างระบบ ขั้นตอน ในการส่งต่อทั้งการช่วยเหลือภายในและการช่วยเหลือจากภายนอก โดยเฉพาะกรณีที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปรับการรักษา สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหารุนแรง และควรมีการรายงานและประเมินผลการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียนถึงปัญหา อุปสรรค ประเด็นความสำเร็จ รวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยงที่มีลักษณะคล้ายหรือมีปัญหาใกล้เคียงกันได้เหมาะสมและทันเหตุการณ์

2.ด้านการป้องกันและการแก้ไข พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการวางแผน การจัดทำแผนงาน โครงการที่ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และควรชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน มีการรายงานและประเมินผลให้กับครูประจำชั้นหรือผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการวางแผนงานที่ดีมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง มีกระบวนการ การให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ให้ความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาและมีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียน

4.ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สถานศึกษา มีการวางแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ด้านความสามารถ ด้านผลการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความประพฤติ โดยการใช้การสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน มีจัดการประชุมผู้ปกครอง สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วิธีการวัดประเมินผล ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมีขั้นตอนการรายงานและประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อวิเคราะห์ วางแผน และแก้ปัญหา ได้ตรงตามสภาพจริงของผู้เรียนแต่ละบุคคล และอาจจะมีการประเมินผู้เรียนทุก ๆ ภาคเรียนเพื่อประเมินผลการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียน

5. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

สถานศึกษามีการวางแผนงานคัดกรองนักเรียนที่ชัดเจน เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน มีการจัดทำระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน โดยใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรอง และมีการรายงานประเมินผลด้านการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือที่ถูกต้องและเหมาะสม

5.4 ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบของการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะของการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในสถานศึกษา
3. ควรศึกษาแนวทางการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กรณีการ์ นีละนนท์. (2555). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรมวิชาการ. (2545). มาตรฐานการแนะแนว. กรุงเทพฯ:องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กรมสามัญศึกษา. (2544). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.

กรมสุขภาพจิต. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ (ร.ส.พ.).

_____. (2545). คู่มือการสอนทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ:กรมสุขภาพจิต.

_____. (2546). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ:ยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป.

_____. (2554). กรมสุขภาพจิต. คู่มือบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ศูนย์สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2545). คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2544 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ.2545). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- กัญญา แสงเจริญโรจน์. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองมะปริง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิตติศักดิ์ จุลมณฑล. (2554). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กฤษณี คำชาย. (2543). จิตวิทยาแนะแนวเด็กวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- จริยา เนียมสวัสดิ์. (2557). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่งเขต 13. ต่ง : ม.ป.พ.
- จินดาวรรณ ละสีทอง. (2549). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- เชาวลิต จินดารัตน์. (2551). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงค์ชัย สาลีไพรวัลย์. (2549). การศึกษาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมหาพิชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงกมล วงศ์รหัส. (2550). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลวัดบางนางบุญ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

- นฤพล กองทรัพย์. (2556). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3. สารนิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ประเสริฐ สวนจันทร์. (2553). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรีดี เปรมภูมิตานนท์. (2554). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผล พรหมทอง. (2555). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. สารนิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัชรภรณ์ เดชสุภา. (2551). ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัฒนศักดิ์ ภูมิโคกรักษ์. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านชัยพล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพรินทร์ โฉมพุดดี. (2551). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย. การค้นคว้าอิสระ. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภทรียา ดังก่อ. (2549). ผลสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสหวิทยาเขตเวียงโกศัย 1 จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

- มธุรดา ดวงจันทร์. (2553). *สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2*.
วิทยานิพนธ์. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- มานพ บุญสมพงษ์. (2550). *ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์.
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยิ่งมกล นาคะเวช. (2553) *ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1*.
วิทยานิพนธ์. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- รุจิราภรณ์ คำศิลา. (2552) *สภาพปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วนิดา ชนินทุทรวงศ์. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ:
พิมพ์ลักษณ์
- วรา งามเสงี่ยม. (2552). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต2*. วิทยานิพนธ์. คุรุศาสตร์
มหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิโรจน์ สุรสาคร. (2550). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครปฐม*. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. นครปฐม:มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครปฐม.
- สดชื่น ดวงคำน้อย. (2554). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมคิด บุญมา. (2552). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนท่าเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์.
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี:มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมานมิตร ดอกขจร. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
บ้านคอนน้อย อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
_____. (2559). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ :ชุมนุมการเกษตรแห่ง
ประเทศไทย.

สุมาลี ทองงาม. (2555). การศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโคกนอ สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์.พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสถียร ทามัง. (2551). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล
วังศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อานนท์ นนทวัน. (2551). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยม
ภูฮังพัฒนวิทย์ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อินทิรา ฮวดเจริญ. (2550). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขต

พื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์. ปริญญาโท. ปทุมธานี. มหาวิทยาลัยราช
ภัฏ วไลยอลงกรณ์.

อุทัย วงศ์จันทร์. (2550). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัด
การศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 ในอำเภอฝาง. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3.
วิทยานิพนธ์.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Laverne, Mc. Coy-Byers. (2000). *Coalition Between Schools and Community Agencies for the
Control of Truancy : Identification of Critical Factors Contributing to Coalition
Effectiveness*. Dissertation Abstract. International.

Gilmer, B.V. (1971). *Industrial Psychology*. New York : McGraw – Hill, Book Company.

Price, V. A. (1998). *Behavior Intervention Support Teams (BIST) and Student Attention-
Achievement and Self-Esteem*. Columbia: University of Missouri-Columbia.

Rice, R.C. (1987). *A comparison of perception of classroom discipline between students, parents,
teachers and school administrators*. Dissertation Abstracts International.

Blum, M. H. (1997). *The preserve teacher's educational training in classroom discipline:
A national survey of teacher educational programs*. Dissertation Abstracts International.
55(8), 2348-A.

Cronbach Lee Joseph. (1974). *Essentials of Psychological testing*. New York : Harper and Row.
161.

Cole, D. A. (2002). *An analysis of the perception of high school assistant principal for discipline
And Supervision in Georgia School*. Dissertation Abstracts International, 60(11), 2348-A.

Bedard, J.D. (1964). *Written discipline in California high school*. Dissertation Abstracts
International

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

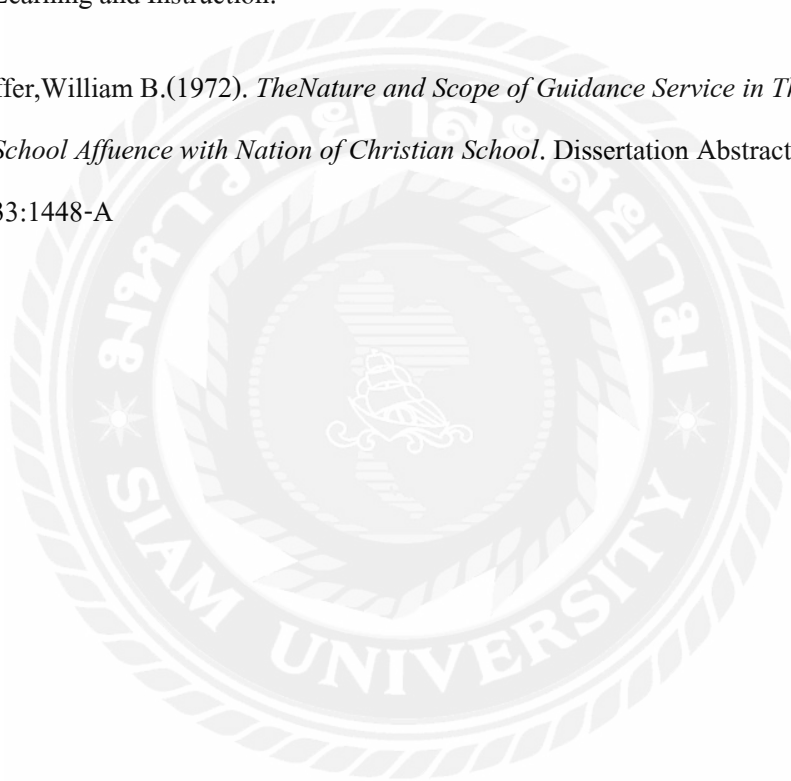
Simon, H.A. (1968). *Administrative behavior*. New York: The Macmillan.

Grittes, T.I. (1975). *Student perception and self – perceptions of faculty members in related of classroom teacher and academic advisor*. Dissertation Abstracts International. 1975

Sheviakov, G.V. (1985). *Discipline for today's children and youth*. Washington DC: National Education Association.1985.

Bennett,N. (1995). *The nature and quality of talk in co-operative classroom group*. New York : Learning and Instruction.

Rottschafter,William B.(1972). *TheNature and Scope of Guidance Service in The Secondary School Affuence with Nation of Christian School*. Dissertation Abstracts International. 33:1448-A

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ดร.วรวุฒิ แสงนาก
2. ดร.อัคราพรรณ จันทร์เพ็ญศรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษญา บุญมาโฮม

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ สน 0210.4/ ว 15

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
38 ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

17 พฤษภาคม 2562

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วรวุฒิ แสงนาก

ด้วย นางสาวสุภัทสร สุริยะ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา และผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยมี ดร.ณินี สุดเศวต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ได้แก่ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อพิจารณาความเหมาะสม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือดรีห์ญิง

(สุภัทรา เอื้อวงศ์)

รองอธิการบดีและรองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2457-0068 ต่อ 5329 โทรสาร 0-2868-6852

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อนักศึกษา นางสาวสุภัทสร สุริยะ โทร. 087 - 181 - 7265

ที่ สน 0210.4/ ว 15

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
38 ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

17 พฤษภาคม 2562

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อัครวรวรรณ จันทร์เพ็ญศรี

ด้วย นางสาวสุภัทสร สุริยะ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา และผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยมี ดร.นลินี สุดเสวต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ได้แก่การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อพิจารณาความเหมาะสม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือตรีหญิง

(สุภัทรา เอื้อวงศ์)

รองอธิการบดีและรองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2457-0068 ต่อ 5329 โทรสาร 0-2868-6852

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อนักศึกษา นางสาวสุภัทสร สุริยะ โทร. 087 - 181 - 7265

ที่ สน 0210.4/ว 15

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
38 ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

17 พฤษภาคม 2562

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจษฎา บุญมาโฮม

ด้วย นางสาวสุภัทสร สุริยะ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา และผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยมี ดร.ณลินี สุดเศวต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ได้แก่การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อพิจารณาความเหมาะสม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือตรีหญิง

(สุภัทรา เอื้องวงศ์)

รองอธิการบดีและรองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2457-0068 ต่อ 5329 โทรสาร 0-2868-6852

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อนักศึกษา นางสาวสุภัทสร สุริยะ โทร. 087 - 181 - 7265

The background of the page features a large, faint watermark of the Siam University logo. It is a circular emblem with a rope-like border. Inside the circle, the Thai text "มหาวิทยาลัยสยาม" (Mahavithayalai Siam) is written in a circular path at the top, and "SIAM UNIVERSITY" is written at the bottom. The center of the logo contains a stylized emblem.

ภาคผนวก ค

คำดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ
แบบสอบถาม เรื่อง ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ
แบบสอบถาม เรื่อง ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		3	2	1		
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1	การวางแผนงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1	1	1	3	1
2	การจัดทำข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน	1	1	1	3	1
3	มีเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้เข้าใจตัวนักเรียนมากขึ้น	1	1	1	3	1
4	มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล	1	1	1	3	1
5	มีการรายงานและประเมินผลด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือ	1	0	1	1	0.7
ด้านการคัดกรองนักเรียน						
6	มีการวางแผนด้านการคัดกรองนักเรียน	1	1	1	3	1
7	มีการจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ	1	1	1	3	1
8	มีการพิจารณาข้อมูลด้านความสามารถในการเรียนของนักเรียน เพื่อจัดนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	1	1	1	3	1
9	มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน	1	1	1	3	1
10	มีการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน	1	1	1	3	1
11	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน	1	0	1	2	0.7
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน						
12	มีการรายงานและประเมินผลด้านการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือที่เหมาะสม	1	1	1	3	1
13	มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	1	1	1	3	1
14	มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง	1	1	1	3	1
15	มีกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการปรับปรุงพัฒนาตนเอง	1	1	1	3	1
16	มีกระบวนการการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	1	0	1	1	0.7
17	มีความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	1	1	1	3	1

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		3	2	1		
18	มีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนางาน	1	1	1	3	1
ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน						
19	มีการวางแผนด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	1	1	1	3	1
20	มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	1	1	1	3	1
21	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	1	1	1	3	1
22	มีการชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน	1	1	1	3	1
23	มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน	1	1	1	3	1
24	มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหานักเรียน	1	1	1	3	1
25	มีการกำหนดวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียน	1	1	1	3	1
26	มีกระบวนการในการเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นกลุ่มที่มีปัญหา	1	1	1	3	1
27	มีการรายงานและประเมินผลด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหที่เหมาะสม	1	1	1	3	1
ด้านการส่งต่อ						
28	มีการวางแผนด้านการส่งต่อนักเรียน	1	1	1	3	1
29	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	1	0	1	1	0.7
30	มีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี	1	1	1	3	1
31	มีการประสานความร่วมมือกันภายในหน่วยงานเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เป็นต้น	1	1	1	3	1
32	มีระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกแก้ไข	1	1	1	3	1
33	มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	1	1	1	3	1
34	มีขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ	1	1	1	3	1
35	มีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งนักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการส่งต่อ	1	1	1	3	1

ภาคผนวก ง
การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.840	.842	35

ภาคผนวก จ

แบบสอบถาม

เครื่องมืองานวิจัย

เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
2. อายุ ☐ 1. 25-34 ปี ☐ 2. 35-44 ปี
☐ 3. 45-54 ปี ☐ 3. 55-60 ปี
3. ตำแหน่ง ☐ 1. ผู้บริหาร ☐ 2. ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ
4. ประสบการณ์การทำงาน
☐ 1. 1-5 ปี ☐ 2. 6-10 ปี
☐ 3. 11-15 ปี ☐ 4. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป
5. ระดับการศึกษา
☐ 1. ปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาโท ☐ 3. ปริญญาเอก
6. ขนาดสถานศึกษา
☐ 1. ใหญ่ ☐ 2. กลาง ☐ 3. เล็ก

ตอนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด

กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความจริงมากที่สุดของการดำเนินงานระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร

โดยประเมินระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ใน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง เตรียมการ/ปฏิบัติการ/ติดตามและประเมินผล ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดหรือมีการดำเนินงานมากกว่า 80% ขึ้นไป

4 หมายถึง เตรียมการ/ปฏิบัติการ/ติดตามและประเมินผล ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากหรือมีการดำเนินงาน 75-79%

3 หมายถึง เตรียมการ/ปฏิบัติการ/ติดตามและประเมินผล ของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางหรือมีการ ดำเนินงาน 65-74%

2 หมายถึง เตรียมการ/ปฏิบัติการ/ติดตามและประเมินผล ของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยหรือมีการดำเนินงาน 55-64%

1 หมายถึง เตรียมการ/ปฏิบัติการ/ติดตามและประเมินผล ของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุดหรือมีการดำเนินงานต่ำกว่า 54 % ลงไป

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา				
	5	4	3	2	1
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล					
1.การวางแผนงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล					
2.การจัดทำข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน					
3.มีเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้เข้าใจตัวนักเรียนมากขึ้น					
4.มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล					
5.มีการรายงานและประเมินผลด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือ					
ด้านการคัดกรองนักเรียน					
6.มีการวางแผนด้านการคัดกรองนักเรียน					
7.มีการจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ					
8.มีการพิจารณาข้อมูลด้านความสามารถในการเรียนของนักเรียน เพื่อจัดนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					
9.มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน					
10.มีการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน					
11.มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน					
12.มีการรายงานและประเมินผลด้านการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือที่เหมาะสม					
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน					
13.มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน					
14.มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง					
15.มีกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการปรับปรุงพัฒนาตนเอง					
16.มีกระบวนการการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา				
	5	4	3	2	1
17.มีความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					
18.มีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนางาน					
ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน					
19.มีการวางแผนด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน					
20.มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					
21.มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน					
22.มีการชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน					
23.มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน					
24.มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหานักเรียน					
25.มีการกำหนดวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียน					
26.มีกระบวนการในการเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลายเป็นกลุ่มที่มีปัญหา					
27.มีการรายงานและประเมินผลด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหที่เหมาะสม					
การส่งต่อนักเรียน					
28.มีการวางแผนด้านการส่งต่อนักเรียน					
29.มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ					
30.มีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี					
31.มีการประสานความร่วมมือกันภายในหน่วยงานเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เป็นต้น					

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา				
	5	4	3	2	1
32.มีระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอก แก้ไขปัญหา					
33.มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อ ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา					
34.มีขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเป็น ระบบ					
35.มีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งนักเรียนเพื่อนำไปสู่การ พัฒนาระบบการส่งต่อ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

หนังสือขอเก็บข้อมูล

ที่ สน 0210.4/18

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
38 ถนนเพชรเกษม
เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพฯ 10160

18 กรกฎาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวสุภัทสร สุริยะ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
“การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยมี
ดร.นลินี สุดเศวต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งนักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร
เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้เก็บข้อมูล
เพื่อการวิจัยในหน่วยงานของท่าน โดยใช้แบบสอบถามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่ผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ให้ข้อมูลใดๆ
ทั้งสิ้น และข้อมูลที่ได้นำมาใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์และโปรดพิจารณาให้นักศึกษาดังกล่าว เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรื่อตรีหญิง

(สุภัทรา เอื้องวงศ์)

รองอธิการบดี

ด้านมาตรฐานวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2457-0068 ต่อ 5329 โทรสาร 0-2868-6852

Email : phd_ed2@siam.edu

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อนักศึกษา นางสาวสุภัทสร สุริยะ โทร. 087 - 181 - 7265

ภาคผนวก ข
แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงานระดับการศึกษาและขนาดสถานศึกษา

เพศ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid male	55	34.40	34.40	34.40
female	105	65.60	65.60	100.00
Total	160	100.00	100.00	

อายุ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 25-34 ปี	11	6.90	6.90	6.90
35-44 ปี	71	44.40	44.40	51.30
45-54 ปี	65	40.60	40.60	91.90
55-60ปี	13	8.10	8.10	100.00
Total	160	100.00	100.00	

ตำแหน่ง

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ผู้บริหาร	80	5.00	50.00	
ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ	80	50.00	50.00	100.00
Total	160	100.00	100.00	

ประสบการณ์การทำงาน

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1-5 ปี	12	7.50	7.50	7.50
6-10 ปี	65	40.60	40.60	48.10
11-15 ปี	71	44.40	44.40	92.50
มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	12	7.50	7.50	100.00
Total	160	100.00	100.00	

ระดับการศึกษา

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ปริญญาตรี	33	20.60	20.60	20.60
ปริญญาโท	127	79.40	79.40	100.00
Total	160	100.0	100.0	

ขนาดสถานศึกษา

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ใหญ่	90	56.25	56.25	56.25
กลาง	54	33.75	33.75	90.00
เล็ก	16	10.00	10.00	100.0
Total	160	100.00	100.00	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4. ด้านการป้องกันและการแก้ไข และ 5. ด้านการส่งต่อ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ด้านที่1	160	3.00	5.00	4.1138	.37307
ด้านที่2	160	3.29	5.00	4.1241	.37953
ด้านที่3	160	3.17	5.00	4.0247	.30737
ด้านที่4	160	2.78	4.78	4.0174	.27824
ด้านที่5	160	3.25	4.88	4.0125	.26901
รวมทุกด้าน	160	3.59	4.77	4.0585	.19521
Valid N (listwise)	160				

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	160	3	5	4.12	.454
a2	160	3	5	4.16	.521
a3	160	3	5	4.11	.526
a4	160	3	5	4.09	.535
a5	160	3	5	4.08	.462
ด้านที่1	160	3.00	5.00	4.1138	.37307
Valid N (listwise)	160				

การคัดกรองนักเรียน

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a6	160	3	5	4.09	.519
a7	160	3	5	4.09	.499
a8	160	3	5	4.11	.650
a9	160	3	5	4.19	.588
a10	160	3	5	4.17	.552
a11	160	3	5	4.18	.487
a12	160	3	5	4.04	.487
ด้านที่2	160	3.29	5.00	4.1241	.37953
Valid N (listwise)	160				

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a13	160	3	5	4.08	.496
a14	160	3	5	4.04	.542
a15	160	3	5	4.07	.450
a16	160	3	5	4.04	.493
a17	160	3	5	3.97	.434
a18	160	2	5	3.96	.493
ด้านที่3	160	3.17	5.00	4.0247	.30737
Valid N (listwise)	160				

การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a19	160	3	5	3.95	.446
a20	160	2	5	3.97	.494
a21	160	3	5	4.03	.440
a22	160	2	5	4.02	.507
a23	160	3	5	4.03	.481
a24	160	3	5	4.03	.501
a25	160	3	5	4.06	.492
a26	160	3	5	4.03	.440
a27	160	3	5	4.04	.453
ด้านที่4.1	160	2.78	4.78	4.0174	.27824
Valid N (listwise)	160				

การส่งต่อ

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a28	160	3	5	4.09	.410
a29	160	3	5	4.02	.455
a30	160	3	5	4.07	.464
a31	160	3	5	4.03	.501
a32	160	3	5	3.98	.469
a33	160	3	5	3.97	.454
a34	160	3	5	3.95	.333
a35	160	3	5	3.99	.210
ด้านที่5	160	3.25	4.88	4.0125	.26901
Valid N (listwise)	160				

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

Group Statistics					
	ตำแหน่ง	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ด้านที่1	ผู้บริหาร	80	4.0757	.37701	.04383
	ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ	80	4.1465	.36869	.03976
ด้านที่2	ผู้บริหาร	80	4.0830	.37463	.04355
	ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ	80	4.1595	.38233	.04123
ด้านที่3	ผู้บริหาร	80	4.0045	.27306	.03174
	ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ	80	4.0421	.33471	.03609
ด้านที่4.1	ผู้บริหาร	80	4.0015	.24433	.02840
	ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ	80	4.0310	.30520	.03291
ด้านที่5	ผู้บริหาร	80	4.0068	.25499	.02964
	ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ	80	4.0174	.28191	.03040
รวมทุกด้าน	ผู้บริหาร	80	4.0343	.15983	.01858
	ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ	80	4.0793	.21999	.02372

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ด้านที่1	Equal variances assumed	.233	.630	-1.199	158	.232	-.07084	.05907	-.18751	.04584
	Equal variances not assumed			-1.197	153.376	.233	-.07084	.05917	-.18773	.04606
ด้านที่2	Equal variances assumed	.040	.842	-1.273	158	.205	-.07646	.06006	-.19508	.04217
	Equal variances not assumed			-1.275	155.332	.204	-.07646	.05997	-.19492	.04200
ด้านที่3	Equal variances assumed	4.622	.033	-.769	158	.443	-.03755	.04880	-.13393	.05883
	Equal variances not assumed			-.781	157.575	.436	-.03755	.04807	-.13248	.05739
ด้านที่4	Equal variances assumed	2.162	.143	-.668	158	.505	-.02951	.04420	-.11680	.05778
	Equal variances not assumed			-.679	157.219	.498	-.02951	.04347	-.11537	.05636
ด้านที่5	Equal variances assumed	.022	.883	-.250	158	.803	-.01069	.04278	-.09518	.07381
	Equal variances not assumed			-.252	157.592	.802	-.01069	.04246	-.09455	.07318
รวมทุก ด้าน	Equal variances assumed	3.959	.048	-1.459	158	.146	-.04501	.03084	-.10592	.01591
	Equal variances not assumed			-1.494	153.856	.137	-.04501	.03013	-.10453	.01452

ตอนที่ 3.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่สังกัดสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Mean			
						Lower Bound	Upper Bound		
ด้านที่1	ใหญ่	90	4.1111	.38173	.04024	4.0312	4.1911	3.00	5.00
	กลาง	54	4.1111	.38592	.05252	4.0058	4.2164	3.20	5.00
	เล็ก	16	4.1375	.28954	.07238	3.9832	4.2918	3.60	5.00
	Total	160	4.1138	.37307	.02949	4.0555	4.1720	3.00	5.00
ด้านที่2	ใหญ่	90	4.0937	.34674	.03655	4.0210	4.1663	3.29	5.00
	กลาง	54	4.1481	.40307	.05485	4.0381	4.2582	3.43	5.00
	เล็ก	16	4.2143	.47237	.11809	3.9626	4.4660	3.43	5.00
	Total	160	4.1241	.37953	.03000	4.0648	4.1834	3.29	5.00
ด้านที่3	ใหญ่	90	4.0056	.28754	.03031	3.9453	4.0658	3.17	4.83
	กลาง	54	4.0401	.30704	.04178	3.9563	4.1239	3.33	4.83
	เล็ก	16	4.0802	.41407	.10352	3.8596	4.3008	3.50	5.00
	Total	160	4.0247	.30737	.02430	3.9767	4.0727	3.17	5.00
ด้านที่4.1	ใหญ่	90	4.0136	.26900	.02836	3.9572	4.0699	3.22	4.78
	กลาง	54	3.9938	.27338	.03720	3.9192	4.0684	2.78	4.44
	เล็ก	16	4.1181	.33816	.08454	3.9379	4.2982	3.33	4.67
	Total	160	4.0174	.27824	.02200	3.9739	4.0608	2.78	4.78
ด้านที่5	ใหญ่	90	4.0125	.25696	.02709	3.9587	4.0663	3.38	4.88
	กลาง	54	4.0162	.28940	.03938	3.9372	4.0952	3.38	4.88
	เล็ก	16	4.0000	.28137	.07034	3.8501	4.1499	3.25	4.50
	Total	160	4.0125	.26901	.02127	3.9705	4.0545	3.25	4.88
รวมทุกด้าน	ใหญ่	90	4.0473	.16507	.01740	4.0127	4.0819	3.71	4.77
	กลาง	54	4.0619	.21530	.02930	4.0031	4.1206	3.66	4.77
	เล็ก	16	4.1100	.27357	.06839	3.9642	4.2558	3.59	4.57
	Total	160	4.0585	.19521	.01543	4.0280	4.0890	3.59	4.77

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านที่1	Between Groups	.010	2	.005	.036	.965
	Within Groups	22.120	157	.141		
	Total	22.130	159			
ด้านที่2	Between Groups	.245	2	.122	.848	.430
	Within Groups	22.658	157	.144		
	Total	22.903	159			
ด้านที่3	Between Groups	.095	2	.048	.500	.607
	Within Groups	14.927	157	.095		
	Total	15.022	159			
ด้านที่4.1	Between Groups	.193	2	.097	1.253	.288
	Within Groups	12.116	157	.077		
	Total	12.310	159			
ด้านที่5	Between Groups	.003	2	.002	.022	.978
	Within Groups	11.503	157	.073		
	Total	11.506	159			
รวมทุกด้าน	Between Groups	.054	2	.027	.711	.493
	Within Groups	6.005	157	.038		
	Total	6.059	159			

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นางสาวสุกัศสร สุริยะ

วัน เดือน ปีเกิด วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2530

สถานที่เกิด อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 19 ซอยทุ่งเศรษฐีแยก 7 แขวงดอกไม้วัดประเวศ กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งและประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2558 ครูผู้ช่วย โรงเรียนคลองปึกหลัก สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2560 ครู คศ.1 โรงเรียนคลองปึกหลัก สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2549 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ)
วิทยาลัยการอาชีพแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พ.ศ. 2553 ครุศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่